

คู่มือแนวปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาการล่วงละเมิดทางเพศหรือคุกคามทางเพศในการทำงาน

จัดทำโดย

สำนักงานสาธารณสุขอำเภอนาดูน

จังหวัดมหาสารคาม

คำนำ

การล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศในการทำงาน ถือเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนของ ผู้ทำงานใน เรื่อง ชีวิตทางเพศและสิทธิในการทำงานที่บุคคลควรได้อยู่ในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม รวมทั้งยังขัดขวาง โอกาส ต่างๆ ในการทำงานที่มีประสิทธิภาพ โดยมีสาเหตุสำคัญคือ การเลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งเพศแม่ประเทศ ไทยได้ มีการประกาศใช้กฎหมายที่มุ่งส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างเพศ และกำหนดโทษสำหรับผู้กระทำการ ล่วง ละเมิดหรือคุกคามทางเพศหลายฉบับแล้วก็ตาม แต่สถานการณ์ของการล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศ ยังคง เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศในการทำงานของบุคลากรใน สังกัด กระทรวงสาธารณสุข

คู่มือแนวทางปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาการล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศในการทำงาน สำนักงาน สาธารณสุขอำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคามจัดทำขึ้นเพื่อเป็นแนวทางการดำเนินการป้องกันและ แก้ไขปัญหาการล่วงละเมิด หรือคุกคามทางเพศในการทำงาน เพื่อสร้างเสริมสร้างวัฒนธรรมที่เคารพสิทธิ มนุษยชนที่เป็นจริยธรรมสากลในการ เคารพสิทธิมนุษยชน และศักดิ์ศรีของผู้ปฏิบัติงานตาม มาตรการในการ ป้องกันและแก้ไขปัญหาการล่วงละเมิดหรือ คุกคามทางเพศในการทำงานด้วยการปฏิบัติต่อกันอย่างให้เกียรติ และเคารพซึ่งกันและกันและไม่กระทำการใดที่เป็น การล่วงละเมิดหรือคุกคามทาง เพศต่อผู้บังคับบัญชา ผู้ใต้บังคับบัญชาเพื่อนร่วมงาน ของสำนักงานสาธารณสุขอำเภอนาดูน ให้มีความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ เพื่อ ตอบสนองความต้องการและความคาดหวังของผู้รับบริการ จำเป็นจะต้องมีขั้นตอน / กระบวนการ และแนวทา ในการปฏิบัติงานที่ชัดเจนและเป็นมาตรฐานเดียวกัน

สำนักงานสาธารณสุขอำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม จึงจัดได้ทำแนวปฏิบัติเพื่อป้องกันและแก้ไข ปัญหาการ ล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศในการทำงาน สำนักงานสาธารณสุขอำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม ฉบับนี้ขึ้นเพื่อให้ บุคลากรในสังกัดทุกคน ได้รับการปฏิบัติด้วยความเคารพในศักดิ์ศรีปราศจากการล่วงละเมิด หรือคุกคามทาง เพศในการทำงาน มีความตระหนักและมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาการล่วงละเมิดหรือ คุกคามทางเพศ ในการทำงาน ตลอดจนกำหนดมาตรการป้องกันและจัดการกับปัญหาการล่วงละเมิดหรือคุกคาม ทางเพศในการ ทำงานที่เกิดขึ้นให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

สำนักงานสาธารณสุขอำเภอนาดูน

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	๒
สารบัญ	๓
บทที่๑ ความสำคัญของปัญหา	๔
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๕
๑.๒ วัตถุประสงค์ของการดำเนินการ	๖
บทที่๒ การประมวลทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง	๖
๒.๑ ความหมายของการคุกคามทางเพศ	๖
๒.๒ รูปแบบของการคุกคามทางเพศ	๘
๒.๓ ทฤษฎีที่ใช้อธิบายการคุกคามทางเพศ:สาเหตุและการดำเนินการแก้ไข	๙
๒.๓.๑ ทฤษฎีทางชีวะ(biological theory)	๙
๒.๓.๒ ทฤษฎีพัฒนาการ (developmental theory)	๙
๒.๓.๓ ทฤษฎีสมมติฐานทางโรค	๙
๒.๓.๔ ทฤษฎีการทำร้ายโดยผู้มีอำนาจ(abuse of power theories)	๑๐
๒.๓.๕ ทฤษฎีทางวัฒนธรรม (Culture theories)	๑๐
๒.๔ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการคุกคามทางเพศ	๑๑
๒.๕ ผลกระทบของการคุกคามทางเพศที่มีต่อผู้ถูกคุกคามทางเพศ	๑๒
๒.๖ การช่วยเหลือทางด้านจิตใจสำหรับผู้ที่ถูกคุกคามทางเพศ	๑๓
๒.๗ การป้องกันและแก้ไขการคุกคามทางเพศ	๑๔
บทที่๓ แนวปฏิบัติเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศ ในที่ทำงาน	๑๖
๓.๑ ความหมายของการล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศ	๑๖
๓.๒ พฤติกรรมที่พึงปฏิบัติเพื่อป้องกันการล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศ	๑๖
๓.๒.๑ ระดับบุคคล	๑๖
๓.๒.๒ ระดับองค์กร	๑๗
๓.๓ ลักษณะการกระทำอันเป็นการล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศ	๑๙
๓.๔ สิ่งที่ควรกระทำเมื่อถูกล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศ	๒๐
๓.๕ หลักการพื้นฐานในการให้ความช่วยเหลือผู้ที่ถูกล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศ	๒๑
๓.๖ การดำเนินงานแนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหาการล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศ	๒๓
๓.๗ มาตรการคุ้มครองผู้ร้องทุกข์และผู้เป็นพยาน	๒๔
๓.๘ มาตรการคุ้มครองผู้ถูกกล่าวหา	๒๔
๓.๙ ช่องทางการร้องเรียนกรณีการล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศ	๒๔
๓.๑๐กรอบการดำเนินงานตามมาตรการในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการล่วงละเมิดฯ	๒๕
บรรณานุกรม	๓๔

บทที่ ๑

ความสำคัญของปัญหา

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การคุกคามทางเพศ ถือเป็นความรุนแรงต่อสตรี ซึ่งปฏิญญาว่าด้วยการขจัดความรุนแรง ต่อสตรี (Declaration on the Elimination of Violence against Women) ยืนยันว่าความรุนแรงต่อสตรีเป็นการ ละเมิด สิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของสตรี และตระหนักว่าความรุนแรงต่อสตรีเป็นปรากฏการณ์หนึ่งที่แสดง ให้เห็น ถึง ความเป็นมาของความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ไม่เท่าเทียมระหว่างบุรุษ และสตรี โดยได้ให้คำจำกัด ความ ของ คำว่า “ความรุนแรงต่อสตรี” ไว้ว่า หมายถึง การกระทำใดๆ ที่เป็นความรุนแรงที่เกิดจากความ แตกต่าง ของบทบาท ทาง เพศ(Gender-based violence) ซึ่งเป็นผลหรืออาจจะเป็นผลให้เกิดการทำร้าย ร่างกายทาง เพศ หรือทางจิตใจ ก่อให้เกิดความทุกข์ทรมานแก่สตรีรวมทั้งการขู่เข็ญ คุกคาม กีดกันเสรีภาพทั้ง ในที่สาธารณะ และที่ส่วนตัว (United Nations, ๑๙๙๓ อ้างถึงใน พรวิภา วิภานราภัย, ๒๕๕๔) ซึ่งการล่วง ละเมิดหรือคุกคาม ทางเพศ เป็นความรุนแรงทาง เพศที่แสดงออกในรูปการแบ่งแยกกีดกัน โดยมีเรื่องเพศเป็น ประเด็นหลักเป็น ปัญหาสำคัญ ที่ส่งผลกระทบต่อผู้ถูกกระทำทั้งทางร่างกายและจิตใจ เกิดขึ้นได้ในทุกสถานที่ ทั้งในครอบครัว สถาบันการศึกษา สถานที่ท่องเที่ยว หรือแม้แต่สถานที่ทำงานปัจจุบัน

ประเทศไทยมีการประกาศใช้กฎหมาย ที่มุ่งส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างเพศ และกำหนดโทษ สำหรับผู้กระทำการล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศ ได้แก่

๑.รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ หมวด ๓ สิทธิและ เสรีภาพของ ปวงชนชาว ไทยมาตรา๒๗ ได้วางหลักการเกี่ยวกับความเสมอภาคของเพศชายและหญิง โดย กำหนดให้เพศชายและหญิงมี สิทธิเท่าเทียมกันและห้ามมิให้นำความแตกต่างของบุคคลในเรื่องเพศมาเป็นเหตุในการ เลือกปฏิบัติโดยไม่เป็น ธรรม

๒.พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๘ ได้แก้ไขเพิ่มเติม พระราชบัญญัติ คุ้มครองแรงงานพ.ศ.๒๕๔๑ มาตรา ๑๖ โดยห้ามมิให้นายจ้าง หัวหน้างาน ผู้ควบคุมงาน หรือ ผู้ตรวจ งาน กระทำการล่วงเกิน คุกคาม หรือก่อความเดือดร้อนรำคาญทางเพศต่อลูกจ้าง ทั้งนี้ มาตรา ๑๔๗ คู่มือการ ปฏิบัติงาน สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง แนวปฏิบัติเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการล่วง ละเมิด หรือ คุกคาม ทางเพศในการทำงานของกระทรวงสาธารณสุข (ฉบับปรับปรุง) เอกสารเลขที่ แก้ไขครั้งที่ ๐๑ ฉบับ ที่ ๒ วันที่ บังคับใช้ ตุลาคม ๒๕๖๓ หน้า ๗ ของ ๘๔ ของพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. ๒๕๔๑ ได้ กำหนดโทษของผู้ที่ฝ่าฝืนมาตรา ๑๖ ต้องระวางโทษปรับ ไม่เกินสองหมื่นบาท

๓.พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา(ฉบับที่๒๒)พ.ศ.๒๕๕๘ มาตรา ๘ ได้แก้ไข เพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๙๗ โดยกำหนดโทษของบุคคลที่กระทำการใด ๆ ต่อ ผู้อื่น อันเป็น การรังแก ข่มเหง คุกคาม หรือกระทำให้ได้รับความอับอายหรือเดือดร้อนรำคาญ ต้องระวางโทษปรับ ไม่เกิน ๕,๐๐๐ บาท และหากเป็นการกระทำในที่สาธารณสถานหรือต่อหน้าธารกำนัล หรือเป็นการกระทำ อันมี ลักษณะส่อไปในทาง ที่จะล่วงเกินทางเพศ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน ๑ เดือน หรือปรับไม่เกิน ๑๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ แต่หากเป็นการกระทำ โดยอาศัยเหตุที่ผู้กระทำมีอำนาจเหนือผู้ถูกกระทำ อันเนื่องจาก ๕

ความสัมพันธ์ในฐานะที่เป็นผู้บังคับบัญชา นายจ้าง หรือผู้มีอำนาจเหนือประการอื่น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน ๑ เดือน และปรับไม่เกิน ๑๐,๐๐๐ บาท

๔.พระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. ๒๕๕๘ ซึ่งเป็นพระราชบัญญัติที่ตรา ขึ้นเพื่อกำหนดมาตรการ คุ้มครองผู้ถูกเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศ และปูองกันมิให้มีการเลือกปฏิบัติ โดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศ

๕.พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๘๓ (๘) กำหนดให้ ข้าราชการพลเรือนสามัญต้อง ไม่กระทำการอันเป็นการล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศตามที่กำหนดในกฎ ก.พ. โดยมาตรา ๘๔ กำหนดให้ข้าราชการพลเรือนสามัญที่ฝ่าฝืนข้อห้ามตามมาตรา ๘๓ เป็นผู้กระทำผิดวินัย ซึ่งต่อมา ก.พ. ได้ออก กฎ ก.พ. ว่าด้วย การกระทำอันเป็นการล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศ พ.ศ. ๒๕๕๓ เพื่อกำหนด รูปแบบการกระทำที่จะถือว่าเป็นการ ล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศตามมาตรา ๘๓ (๘) แห่งพระราชบัญญัติ ระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑

๖. ประกาศคณะกรรมการแรงงานรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์เรื่อง มาตรฐาน ขั้นต่ำของสภาพการจ้าง ในรัฐวิสาหกิจ พ.ศ. ๒๕๔๙ ข้อ ๑๐ ห้ามมิให้นายจ้าง ผู้ซึ่งเป็นหัวหน้างาน ผู้ควบคุม งาน หรือผู้ตรวจงาน กระทำการล่วงเกิน คุกคาม หรือก่อ ความเดือดร้อนรำคาญทางเพศต่อลูกจ้าง นอกจากนี้ คณะรัฐมนตรี ในคราวประชุมเมื่อวันที่ ๑๖ มิถุนายน ๒๕๕๘ ได้มีมติเห็นชอบ ร่างมาตรการในการป้องกันและ แก้ไขปัญหาการล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศในการทำงาน และให้หน่วยงาน ภาครัฐถือปฏิบัติ และ มอบหมายให้กระทรวงแรงงานขอความร่วมมือหน่วยงานภาคเอกชนรับร่างมาตรการ ในการปูองกันและแก้ไข ปัญหาการล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศในการทำงานไปดำเนินการตามความเหมาะสม อย่างไรก็ตาม แม้ว่า ประเทศไทยจะมีกฎหมายในเรื่องดังกล่าวแล้ว แต่สถานการณ์ของการล่วงละเมิด หรือคุกคามทาง เพศก็ยังเป็น ปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งในส่วนของกระทรวงสาธารณสุขนั้น ข้อมูลการล่วงละเมิด ทางเพศของ กระทรวงสาธารณสุข ๓ ปีย้อนหลัง (พ.ศ. ๒๕๕๘-๒๕๖๐) มีผู้กระทำการล่วงละเมิดทางเพศ จำนวนทั้งสิ้น ๙ คน โดยพบว่าผู้กระทำการล่วงละเมิดทางเพศดำรงตำแหน่งระดับหัวหน้า จำนวน ๕ คน และระดับ ปฏิบัติงาน จำนวน ๔ คน ถูกลงโทษทางวินัย จำแนกเป็นวินัยไม่ร้ายแรง จำนวน ๗ คน และวินัยร้ายแรง จำนวน ๒ คน ซึ่งเป็นบุคลากรของ สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขทั้งหมด ไม่พบว่ามีบุคลากรในส่วน ราชการ ระดับกรมที่กระทำความผิดกรณีการ ล่วงละเมิดทางเพศ (รายงานการประชุมคณะกรรมการจริยธรรม ประจำสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ครั้งที่ ๒/๒๕๖๐, ๒๕๖๐)และจากกรณีข้าราชการพลเรือนสามัญ เพศ ชาย สังกัดกองกลาง สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข กระทำอนาจารผู้ใต้บังคับบัญชาหญิง ๑ ราย คู่มือการ ปฏิบัติงาน สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง แนวปฏิบัติเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการล่วงละเมิดหรือ คุกคาม ทางเพศในการทำงานของกระทรวงสาธารณสุข (ฉบับปรับปรุง) เอกสารเลขที่ แก้ไขครั้งที่ ๐๑ ฉบับที่ ๒ วันที่ บังคับใช้ ตุลาคม ๒๕๖๓ หน้า ๘ ของ ๘๔ ในลักษณะไม่สมควร เป็นการคุกคามทางเพศ และมีพฤติกรรมใช้อำนาจ ข่มขู่ต่างๆทำให้ผู้ถูกกระทำ เกิดความรู้สึกอึดอัด เกรงกลัว ซึ่งปรากฏเป็นข่าวเมื่อเดือนสิงหาคม ๒๕๖๐ (รัฐบาลไทย, ๒๕๖๐) ทำให้เกิดความเสื่อมเสียต่อภาพลักษณ์ของกระทรวงสาธารณสุข ด้วยเหตุนี้กระทรวง สาธารณสุขโดยศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข จึงจัดทำแนวปฏิบัติเพื่อป้องกันและ แก้ไขปัญหาการล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศ ในการทำงานของสำนักงานสาธารณสุขนาดูนนี้ขึ้น เพื่อให้ บุคลากรในสังกัดทุกคน ได้รับการปฏิบัติด้วยความเคารพในศักดิ์ศรี ปราศจากการล่วงละเมิดหรือคุกคามทาง ๖ เพศในการทำงาน มีความตระหนักและมีความรู้ความเข้าใจ

เกี่ยวกับปัญหาการล่วง ละเมิดหรือคุกคามทางเพศ ในการทำงาน ตลอดจนกำหนดมาตรการป้องกันและจัดการกับปัญหาการล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศในการ ทำงาน ที่เกิดขึ้นให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการดำเนินการ

๑.๒.๑ เพื่อขับเคลื่อนมาตรการเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศ ในการทำงาน

๑.๒.๒ เพื่อจัดทำแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาการล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศ ในการทำงาน

๑.๒.๓ เพื่อติดตาม กำกับ ดูแล ตามแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาการล่วงละเมิด หรือคุกคามทางเพศ ในการทำงาน

บทที่ ๒

การประมวลทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

แนวปฏิบัติเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการล่วงละเมิด หรือคุกคามทางเพศในการทำงาน ของสำนักงานสาธารณสุขอำเภอนาดูน ฉบับนี้ได้ประมวลทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ประเด็นการล่วงละเมิดหรือคุกคาม ทางเพศที่สะท้อนให้เห็นถึงทัศนคติทั้งระดับสังคม องค์กร และบุคคล ในส่วนนี้ขอนำเสนอเกี่ยวกับทฤษฎีที่ เกี่ยวข้อง มีรายละเอียดดังนี้

๒.๑ ความหมายของการคุกคามทางเพศ

คำว่า “การคุกคามทางเพศ” (Sexual Harassment) มีใช้ครั้งแรกในปีค.ศ. ๑๙๖๔ โดยอยู่ในรูปแบบของบทบัญญัติเกี่ยวกับเพศว่าด้วยการจ้างงาน (Charney, ๑๙๙๔ อ้างถึงใน พรวิภา วิภานราภัย, ๒๕๕๔) แต่เอกสารที่เผยแพร่สู่สาธารณชนเป็นครั้งแรกใน RED MAGAZINES โดยการออกแบบสอบถามผู้หญิง ๙,๐๐๐ คน เกี่ยวกับการถูกคุกคามทางเพศ ปรากฏว่าประมาณร้อยละ๙๐เคยถูกคุกคามทางเพศ และหลังจากนั้นเป็นต้นมา การคุกคามทางเพศเริ่มปรากฏอย่างแพร่หลายโดยเฉพาะเกี่ยวกับการจ้างงาน ในปัจจุบันสังคมได้ตระหนักถึงปัญหาเกี่ยวกับการ คุกคามทางเพศอย่างจริงจัง จนทำให้มีผู้ให้ความหมาย เกี่ยวกับการคุกคามทางเพศแตกต่างกันออกไป สภาสหรัฐอเมริกา (๑๙๘๐ อ้างถึงใน พรวิภา วิภานราภัย, ๒๕๕๔) ได้ให้นิยามของการคุกคามทางเพศว่า“เป็นการ วิพากษ์วิจารณ์ด้วยวาจา โดยจงใจหรือซ้ำๆซากๆเป็นการแสดงท่าที หรือการสัมผัสทางกายในลักษณะที่เป็น ความหมายทางด้านเพศ โดยที่ฝ่ายหญิงไม่พอใจและไม่ต้องการให้เกิดขึ้น” ในขณะที่ Irish Nurses Organization ได้ให้คำนิยามของการคุกคามทางเพศว่า เป็นพฤติกรรมที่ไม่ต้องการ การตอบสนอง และเป็นพฤติกรรมที่ไม่ได้เชื้อเชิญ หรือพึงพอใจในท่าทีเกี่ยวกับเรื่องเพศ ซึ่งแสดงออกโดยการคุกคาม ทำให้ บุคคลที่ถูกคุกคามทางเพศรู้สึกถูกเหยียดหยาม ดูถูกศักดิ์ศรีและหนักใจต่อพฤติกรรมที่เกิดขึ้น (Mrkwickaq, ๑๙๙๔ อ้างถึงใน พรวิภา วิภานราภัย, ๒๕๕๔) ใน ค.ศ. ๑๙๘๐ The Equal Employment Opportunity Commission (EEOC) ได้ให้ความหมายของการคุกคามทางเพศว่าเป็นการแสดงที่ส่อให้เห็นถึงพฤติกรรมการ ล่วงเกินทางเพศ ไม่ว่าจะเป็นทั้งทางด้านร่างกายหรือทางวาจา โดยมีวัตถุประสงค์คือ

๑.การยอมจำนนต่อการมีพฤติกรรมล่วงเกินทางเพศเพราะเป็นเงื่อนไขกำหนดจ้างงาน

๒. การยอมจำนนหรือการปฏิเสธต่อการมีพฤติกรรมการล่วงเกินทางเพศซึ่งถูกนำมาเป็น พื้นฐานในการจ้างงาน คู่มือการปฏิบัติงาน สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง แนวปฏิบัติเพื่อป้องกัน และแก้ไขปัญหาการล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศในการทำงานของกระทรวงสาธารณสุข (ฉบับปรับปรุง) เอกสารเลขที่ แก้ไขครั้งที่ ๐๑ ฉบับที่ ๒ วันที่บังคับใช้ ตุลาคม ๒๕๖๓ หน้า ๑๐ ของ ๘๔

๓.การคุกคามทางเพศมีจุดมุ่งหมาย ซึ่งถือว่า เป็นการรบกวนการปฏิบัติงานของบุคคลโดย ไม่มีเหตุผล โดยการขู่การเป็นศัตรูหรือทำให้สภาพแวดล้อมในที่ทำงาน เป็นสถานที่ที่ไม่ปลอดภัย (Goodner, ๑๙๙๔ อ้างถึงใน พรวิภา วิภานราภัย, ๒๕๕๔) การให้ความหมายของการ คุกคามทางเพศนั้น มักจะส่งผลถึง พฤติกรรมการคุกคามทางเพศ ซึ่งอาจมีความรุนแรงน้อย ปานกลาง หรือมาก โดยขึ้นอยู่กับปัญหาและวิธีการ แก้ไขปัญหาของแต่ละบุคคล (Charney, ๑๙๙๔ อ้างถึงใน พรวิภา วิภานราภัย, ๒๕๕๔) จะเห็นได้ว่าในนิยาม หรือความหมายของการคุกคามทางเพศนั้นครอบคลุมพฤติกรรม ๓ ลักษณะ ด้วยกัน คือ

๑) เป็นพฤติกรรมทางเพศที่เกี่ยวข้องกับการล่วงละเมิดทางเพศทั้งทางร่างกายและวาจา

๒) เป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นโดยที่ฝ่ายหญิงไม่ได้เชื้อเชิญ หรือพอใจ หรือต้องการให้เกิดขึ้น

๓)เป็นพฤติกรรมล่วงละเมิดทางเพศซึ่งถือว่าเป็นการดูถูกเหยียดหยามสิทธิสตรีและ ความสามารถในการทำงานของสตรีการคุกคามทางเพศจะแตกต่างกันในเรื่องการพูดจาเกี้ยวกัน การประจบประแจง การชื่นชม ฝ่ายตรงข้าม หรือแม้แต่การกระทำชำเรา ฉะนั้น การคุกคามทางเพศจึงเป็น หนึ่งในปัจจัยสำคัญของการจ้าง งานเพศหญิงในปัจจุบัน (Charney, ๑๙๙๔ อ้างถึงใน พรวิภา วิภานราภัย, ๒๕๕๔) หญิงที่ตกเป็นเหยื่อของการคุกคามทางเพศจะถูกพบในทุกลักษณะ ชนิดของงาน อายุสีผิว และสภาพ ฐานะทางเศรษฐกิจ (Kaye,Donald &Merker, ๑๙๙๔ อ้างถึงใน พรวิภา วิภานราภัย, ๒๕๕๔) โดยปกติแล้ว การคุกคามทางเพศนั้นจะเป็นปัญหามากหรือ น้อยนั้น ขึ้นอยู่กับพฤติกรรมผู้ทำการคุกคาม พฤติกรรมผู้ถูก คุกคาม พฤติกรรมของผู้คุกคาม / พฤติกรรมของบุคคล รอบข้าง และพฤติกรรมของบุคคลที่อยู่รอบข้าง / พฤติกรรมของผู้ถูกคุกคาม (Charney,๑๙๙๔ อ้างถึงใน พรวิภา วิภา นราภัย, ๒๕๕๔) องค์การแรงงานระหว่าง ประเทศ (Internatioal Labour Organization : ILO) ได้นิยาม การ คุกคามทางเพศในที่ทำงานไว้ว่าเป็น พฤติกรรมทางเพศอย่างหนึ่งซึ่งเป็นที่น่ารังเกียจและเป็นการละเมิดต่อผู้ถูกกระทำ การคุกคามทางเพศในที่ ทำงานต้องมีลักษณะสองประการดังนี้

๑.การแลกประโยชน์กัน กล่าวคือ มีการให้ผลประโยชน์เรื่องงาน เช่น การขึ้นค่าตอบแทน การเลื่อนตำแหน่งขึ้น หรือแม้แต่การจ้างงานต่อไป ถ้าเหยื่อยอมมีพฤติกรรมทางเพศบางอย่างตามที่ต้องการ

๒.การสร้างสภาพการทำงานที่ไม่เป็นมิตรซึ่งทำให้เกิดเหตุที่คุกคามเหยื่อหรือทำให้เหยื่ออับ อาย ทั้งนี้พฤติกรรมที่องค์การแรงงานระหว่างประเทศ (Internatioal Labour Organization : ILO) ถือว่า เป็นการคุกคามทางเพศ ประกอบด้วย ทางกาย ได้แก่ ใช้ความรุนแรงทางกาย สัมผัส เข้าใกล้ชิดโดยไม่จำเป็น ทางวาจา ได้แก่ ออกความเห็นหรือถามคำถามเกี่ยวกับรูปโฉม วิถีชีวิต รสนิยมทางเพศ การละเมิดด้วยการ ติดต่อ ทางโทรศัพท์การไม่ ใช้วาจา ได้แก่ ผิวปาก แสดงท่าทางที่สื่อความหมายทางเพศ แสดงวัตถุทางเพศ การล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศ หมายถึง การกระทำใดๆ หรือพฤติกรรมที่ส่อไปในทางเพศ ที่เป็นการบังคับ ใช้อำนาจที่ไม่พึงปรารถนา ด้วยวาจา ข้อความ ท่าทาง แสดงด้วยเสียง รูปภาพ เอกสาร ข้อมูลทาง ๘ อิเล็กทรอนิกส์ หรือสิ่งของลามกอนาจารเกี่ยวกับเพศหรือกระทำอย่างอื่นในทำนองเดียวกัน โดยประการที่ น่าจะทำให้ผู้อื่นได้รับความเดือดร้อนรำคาญ ได้รับความอับอาย หรือรู้สึกว่าถูกเหยียดหยาม และให้หมาย รวมถึงการติดตามรังควานหรือการกระทำการใดที่ก่อให้เกิดบรรยากาศไม่ ปลอดภัยทางเพศ คู่มือการ ปฏิบัติงาน สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง แนวปฏิบัติเพื่อป้องกันและแก้ไข ปัญหาการล่วงละเมิด หรือคุกคาม ทางเพศในการทำงานของกระทรวงสาธารณสุข (ฉบับปรับปรุง) เอกสารเลขที่ แก้ไข ครั้งที่ ๐๑ ฉบับที่ ๒ วันที่บังคับใช้ ตุลาคม ๒๕๖๓ หน้า ๑๑ ของ ๘๔ โดยเฉพาะจากการสร้างเงื่อนไขซึ่งมีผลต่อการจ้าง งาน การสรรหา หรือการแต่งตั้ง หรือผลกระทบอื่นใดต่อผู้เสียหาย ทั้งในหน่วยงานของรัฐและเอกชน รวมถึง สถาบันการศึกษา จะเห็นได้ว่าความหมายของการคุกคามทางเพศ มีผู้ให้ความหมายแตกต่างกันออกไป แต่สิ่ง หนึ่งที่เหมือนกันก็คือ การแสดงพฤติกรรมที่สื่อความหมายในเรื่องเพศโดยที่ฝ่ายถูกคุกคามรู้สึกไม่พอใจและไม่ ต้องการ ให้เกิดขึ้น ซึ่งก็มีทั้งการใช้วาจา การสัมผัสทางกาย หรือการแสดงสัญลักษณ์ที่แสดงความหมายในทาง เพศ แม้บางราย อาจจะมีความรุนแรงน้อย แต่บางรายก็มีความรุนแรงมาก ซึ่งดูได้จากสาเหตุของปัญหา ความรุนแรง ของปัญหา แนว

ทางแก้ไข และตัวของผู้ถูกคุกคามเองว่ามีความวิตกทุกข์ร้อนมากเพียงใด (Internatioal Labour Organization, ๒๐๐๗ อ้างถึงใน พรวิภา วิภานราภัย, ๒๕๕๔)

๒.๒ รูปแบบของการคุกคามทางเพศ Beavais

(๑๙๘๖อ้างถึงใน พรวิภา วิภานราภัย, ๒๕๕๔) ได้จำแนกรูปแบบของการคุกคามทางเพศ ออกเป็น ๔ รูปแบบ ตามคู่กรณีคือ

๑.ชายคุกคามหญิง (Male Harass Female)

๒. หญิงคุกคามชาย (Female Harass Male)

๓. พวกรักต่างเพศคุกคามพวกรักร่วมเพศ (Heterosexual Harass Homosexual)

๔.พวกรักร่วมเพศคุกคามพวกรักร่วมเพศ (Homosexual Harass Heterosexual)

แมคคินอน (Mackinon,๑๙๗๙อ้างถึงใน พรวิภา วิภานราภัย, ๒๕๕๔) ได้แบ่งรูปแบบพฤติกรรมการคุกคาม ทางเพศออกเป็น ๔ รูปแบบ คือ

๑. การใช้วาจาเช่น การพูดจาล้อเลียนเรื่องเพศ การขอนัด และการพูดคุยยกยอที่ปราศจาก ความหมาย

๒.การสัมผัสทางกาย เช่น การแตะ การลูบหลัง การกอดรัด และการจูบ

๓. การนัดหมายอันไม่เป็นที่ต้องการ

๔. การร่วมประเวณีหรือการข่มขืนในขณะทำงาน Working Women United Institute (WWUI) (อ้างถึงใน พรวิภา วิภานราภัย, ๒๕๕๔) ได้เสนอรูปแบบของ พฤติกรรมการคุกคามทางเพศ ๖ รูปแบบ คือ

๑.การยักคิ้วหลิ่วตา และการชำเลืองมองดูรูปร่างของผู้หญิงอย่างไม่รู้จักหยุด

๒.การพยายามสัมผัสตัวของฝ่ายหญิงอยู่เสมอ

๓.การขู่ผู้หญิงให้ยอมจำนนต่อการคาดคั้นหรือการเหน็บแนม

๔.การจับตัวผู้หญิงซึ่งอยู่กันตามลำพังเพื่อความใกล้ชิดทางเพศซึ่งเป็นการฝืนใจฝ่ายหญิง

๕.การชักชวนให้มีเพศสัมพันธ์อย่างเปิดเผยโดยมักจะขู่ถึงการออกจากงาน/เลื่อนตำแหน่ง

๖.การมีความสัมพันธ์ทางเพศโดยการฝืนใจฝ่ายหญิง นอกจากนี้ เทคโนโลยีการติดต่อสื่อสารที่พัฒนาอย่างรวดเร็ว ประชาชนทั่วไปสามารถเข้าถึง อินเทอร์เน็ตได้อย่างสะดวก ยังส่งผลให้เกิดการคุกคามทางเพศในรูปแบบใหม่ ผ่านทางสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) เช่น การส่งภาพลามกอนาจารเกี่ยวกับเพศ ผ่านทางโปรแกรมประยุกต์ (application) ไลน์ คู่มือการปฏิบัติงาน สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง แนวปฏิบัติเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการล่วงละเมิดหรือคุกคาม ทางเพศในการทำงานของกระทรวงสาธารณสุข (ฉบับปรับปรุง) เอกสารเลขที่ แก้ไขครั้งที่ ๐๑ ฉบับที่ ๒ วันที่บังคับใช้ ตุลาคม ๒๕๖๓ หน้า ๑๒ ของ ๘๔ การส่งข้อความก่อกวนทางเพศอย่างต่อเนื่อง การข่มขู่ว่าจะนำภาพลามกอนาจารของผู้เสียหายไป เผยแพร่ บนสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media)

๒.๓ ทฤษฎีที่ใช้อธิบายการคุกคามทางเพศ

: สาเหตุและการดำเนินการแก้ไข ทฤษฎีที่ใช้อธิบายการคุกคามทางเพศ ได้แบ่งออกเป็น ๕ แนวคิด ดังนี้ (Lee, Croninger, Linn, & Chen, ๑๙๙๖ อ้างถึงใน พรวิภา วิภานราภัย, ๒๕๕๔)

๒.๓.๑ ทฤษฎีทางชีวะ (biological theory) ทฤษฎีนี้อ้างอิงความแตกต่างทางกายภาพ ระหว่างเพศ ลักษณะ ของร่างกายและฮอร์โมน ที่แตกต่างกัน ทำให้เพศชายก้าวร้าวมากกว่าเพศหญิง แนวคิดนี้ กำหนดให้

เพศชายเป็นผู้รุกราน และเพศหญิง เป็นเหยื่อของการลวนลามทางเพศถึงแม้ว่าเพศชายจะได้รับการ สอนให้มีการควบคุมตนเองแต่ก็ยากต่อการเปลี่ยนแปลง สิ่งที่มีอยู่ในตัว ตามแนวคิดนี้วิธีที่ดีที่สุดในการปูองกัน คือการปกป้องและมักจะจำกัดวงที่ผู้หญิงถึงแม้การลงโทษ เพศชายที่เป็นผู้รุกรานอาจจะเป็นประโยชน์กับ สังคม แต่อาจจะไม่มีประสิทธิผลในการเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคล อย่างไรก็ตามทฤษฎีนี้ถูกต่อต้านเนื่องจากมี ตัวอย่างที่ปรากฏว่ามีการลวนลามผู้ชายและมีอัตราเพิ่มมากขึ้น

๒.๓.๒ ทฤษฎีพัฒนาการ (developmental theory) แนวคิดนี้กำหนดให้บุคคลเรียนรู้ที่จะ สื่อสารความรู้สึกผ่านทางปฏิสัมพันธ์ทางสังคม บุคคลที่เยาว์วัยกว่า มีความยากลำบากในการสื่อสารความรู้สึก ทางบวกและทางลบที่ เกี่ยวข้องกับเรื่องเพศการดึงดูดทางเพศไม่สามารถที่จะแสดงความรู้สึกให้เหมาะสมทาง สังคมได้จึงนำไปสู่ลักษณะ พฤติกรรมที่ลวนลามโดยวัยรุ่นหญิงมีทักษะทางสังคมมากกว่าวัยรุ่นชาย วัยรุ่นหญิง มีพฤติกรรมที่ลวนลามน้อยกว่า แต่เมื่อบุคคลมีวุฒิภาวะมากขึ้นพฤติกรรมนี้ก็จะลดลงถึงแม้บางคนไม่ได้เรียนรู้ พฤติกรรมทางเพศที่เหมาะสม แนวคิด นี้ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการสร้างการตระหนักรู้ตนเอง ความเข้าอก เข้าใจและทักษะการสื่อสารแต่มีแนวคิดที่ค้านทฤษฎีนี้คือ การคงอยู่ของการลวนลามทางเพศในที่ทำงาน และข้อเท็จจริงที่ว่าคนบางคน ดูเหมือนว่าได้รับการ ถ่ายทอดทางสังคมที่ดีแต่ถูกกล่าวหาว่ามีพฤติกรรมการ ลวนลามทางเพศ

๒.๓.๓ ทฤษฎีสมมติฐานทางโรค แนวคิดนี้ถือว่าการลวนลามทางเพศเป็นรูปแบบพฤติกรรมที่ เป็นปฏิปักษ์ทางสังคมที่รุนแรงเช่นเดียวกับการทำร้ายทางเพศ และความรุนแรงในครอบครัวความเจ็บปวด บอบช้ำที่เหยื่อได้รับ เป็นสาเหตุทำให้สูญเสียความสามารถที่จะเข้าอกเข้าใจและเห็นว่าตนเองเป็นผู้ผิด วิธีการ บำบัดด้วยกลุ่มและการทำ ให้หายขาด (sublimation) โดยใช้กิจกรรมทางสังคมเป็นรูปแบบหนึ่งที่เป็นไป ได้มากที่สุดของการฟื้นฟู แต่การเปลี่ยนแปลงใช้เวลานานและเสียค่าใช้จ่ายมาก แนวคิดนี้ถือว่าการลวนลาม ทางเพศเป็นเรื่องธรรมดา สำหรับคนทั่วไป ไม่ใช่เรื่องร้ายแรง โดยสมาคมจิตวิทยาของอเมริกาไม่ได้จัดประเภท ของการลวนลามทางเพศ เป็นความผิดปกติทางจิต

๒.๓.๔ ทฤษฎีการทำร้ายโดยผู้มีอำนาจ (abuse of power theories) ทฤษฎีนี้กำหนด แนวคิดไว้๓ แบบ ที่อธิบายกลไกการลวนลามทางเพศที่ผู้ชายข่ม หรือครอบงำผู้หญิงไว้ดังนี้

๒.๓.๔.๑ การลวนลามทางเพศเป็นรูปแบบของการสนิทสนมที่พิเศษ (exclusionary intimidation) โดยคนที่มักจะปฏิบัติต่อผู้อื่นด้วยความกรุณาอาจเป็นการลวนลามโดยเปลี่ยนเงื่อนไขเป็นการขู่ เข็ญ คู่มือการปฏิบัติงาน สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง แนวปฏิบัติเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการ ล่วงละเมิดหรือคุกคาม ทางเพศในการทำงานของกระทรวงสาธารณสุข (ฉบับปรับปรุง) เอกสารเลขที่แก้ไขครั้ง ที่ ๐๑ ฉบับที่ ๒ วันที่บังคับใช้ ตุลาคม ๒๕๖๓ หน้า ๑๓ ของ ๘๔ ในเรื่องสิทธิพิเศษทางสังคม แรงจูงใจของผู้ บุกรุกจะโดยรู้ตัวหรือไม่รู้ตัว ที่จะสนิทสนมกับเหยื่อโดยยกเลิกสิทธิพิเศษ ที่ได้รับใหม่การลวนลามทางเพศจะ เป็นการคงรักษาผู้หญิงให้สงบ

๒.๓.๔.๒ การทำร้ายของผู้มีอำนาจในองค์กร (abuse of organizational power) ตามแนวคิดนี้ คนที่อยู่ในหน่วยงานมีปริมาณอำนาจที่แตกต่างกันขึ้นอยู่กับบทบาท เช่น นายจ้างมีอำนาจเหนือ ลูกจ้าง อาจารย์มีอำนาจเหนือนักศึกษา การลวนลามทางเพศเป็นผลโดยตรงมาจากอำนาจที่ไม่เท่าเทียมกัน ระหว่างชายหญิง ในองค์กรการลวนลามทางเพศจึงเป็นการใช้อำนาจ โดยทั่วไปผู้ชายมีบทบาทอำนาจสูงใน หน่วยงาน แนวคิดนี้ถือ

ว่าอำนาจเป็นการให้ตระหนักถึงความรับผิดชอบที่ไปด้วยกันกับอำนาจ แนวคิดนี้จะไม่ สามารถอธิบาย การลวนลามทาง เพศระหว่างเพื่อนได้

๒.๓.๔.๓ การทำร้ายของผู้มีอำนาจทางสังคม (abuse of societal power) แนวคิดนี้ สังคมให้สิทธิพิเศษแก่ผู้ชายให้มีอำนาจเหนือผู้หญิง โดยผู้ชายเป็นตัวหลักสำคัญในการทำพฤติกรรมการ ลวนลาม ทางเพศ

๒.๓.๕ ทฤษฎีทางวัฒนธรรม (Culture theories) แนวคิดนี้มีทั้งส่วนที่แตกต่างจาก ทฤษฎีที่กล่าวมาแล้ว และคาบเกี่ยวกันอยู่บางส่วน แต่โดยหลักการแล้วทฤษฎีนี้เป็นวัฒนธรรมที่รายล้อมกับ เหตุการณ์ของการลวนลามทาง เพศที่เกิดขึ้นขณะนั้น มากกว่าบุคคลหรือสังคมที่ใหญ่กว่า ทฤษฎีวัฒนธรรมที่ จะกล่าวถึงในที่นี้มี๔ แนวคิดที่ได้มาจาก ทฤษฎีทางจิตวิทยา สังคมวิทยา และทฤษฎีความเป็นผู้หญิง ดังนี้คือ

๒.๓.๕.๑ แนวคิดทางวัฒนธรรมของฟรอยด์ (Freudian culture approach) แนวคิดนี้กล่าวถึงการมีอยู่ของการลวนลามทางเพศว่า เป็นความล้มเหลวของวัฒนธรรมที่จะเก็บกดหรือการ ทำงานที่มีศักยภาพของแรงผลักดันที่ทำลายล้างระหว่างแรงขับที่ดำรงรักษาตนเอง และแรงขับทำลายล้าง ตนเองในคน การ ควบคุมแรงผลักดันนี้เป็นจุดมุ่งหมายของสังคม การลวนลามทางเพศเป็นสัญลักษณ์ของสังคม ที่แตกสลาย และเป็นภัยที่สำคัญต่อความมีระเบียบของสังคม ทฤษฎีนี้อาจอธิบายได้ว่าทำไมคนที่มีความ ประพฤติดีจำนวนมาก จึงเรียกร้องให้มีการเก็บกดกิจกรรมก้าวร้าวและกิจกรรมทางเพศของวัยรุ่น และวิธีการ ตอบสนองกับการลวนลามทางเพศอีกวิธีหนึ่ง คือการสร้างกฎ ประเพณีและพิธีกรรมต่างๆ ที่จะช่วยให้ผู้ชาย และผู้หญิงเก็บกดแรงผลักดันที่ทำลายล้างนี้

๒.๓.๕.๒ แนวคิดโครงสร้าง (structural approach) แนวคิดนี้เน้นบรรทัดฐาน ของสถานศึกษาที่คำนึงถึงเรื่องเพศและความก้าวร้าว ทฤษฎีวัฒนธรรมนี้สนับสนุนการเปลี่ยนโครงสร้างว่าเป็น ๑๑ วิธีหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคล ทฤษฎีนี้อาจให้ความใส่ใจไปยังโครงการที่เป็นทางการและมีความ ชัดเจน เช่น กฎระเบียบ วินัยของสถานศึกษา ทฤษฎีนี้อาจมองไปที่โครงสร้างของสถานศึกษาที่มีความชัดเจน น้อยกว่า เช่น เรื่องราวของสิ่งที่ร้องทุกข์ได้รับการดำเนินการจริง ความอดทนต่อพิธีกรรมและพฤติกรรมที่ไม่ เป็นทางการ ซึ่งการดำเนินการเช่นนี้ขัดกับการไม่ยอมรับอย่างเป็นทางการขององค์กรในเรื่องการลวนลามทาง เพศสิ่งที่เป็นปรปักษ์ ของแนวคิดโครงสร้าง คือการมองว่าการตอบโต้นี้เป็นสิ่งที่ฝังแน่นและไม่เพียงพอสำหรับ การเปลี่ยนแปลงรูปแบบ ความเชื่อและค่านิยมที่ซับซ้อนของคน

๒.๓.๕.๓ แนวคิดทฤษฎีวิกฤต (critical theory approach) แนวคิดนี้ใกล้เคียง กับ ทฤษฎีผู้มีอำนาจ แต่แนวคิดทฤษฎีวิกฤตเน้นวัฒนธรรมการทำร้ายทางสังคมของสถานศึกษาทฤษฎีทั้งสอง มองการลวนลามทางเพศในเรื่องความรุนแรงและความก้าวร้าวทางเพศในสังคมที่ใหญ่ขึ้น ว่ามีสาเหตุจากการ โฆษณา คู่มือการปฏิบัติงาน สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง แนวปฏิบัติเพื่อปูองกันและแก้ไขปัญหา การล่วงละเมิดหรือ คุกคาม ทางเพศในการทำงานของกระทรวงสาธารณสุข (ฉบับปรับปรุง) เอกสารเลขที่ แก้ไขครั้งที่ ๐๑ ฉบับที่ ๒ วันที่ บังคับใช้ ตุลาคม ๒๕๖๓ หน้า ๑๔ ของ ๘๔ และการบริโภคทุนนิยม ทฤษฎีนี้ มองว่าเป็นการเก็บกดทางสังคมที่ยาวนาน ในรูปแบบต่างๆ ทางกฎหมาย ของความก้าวร้าว เช่น ประเด็นที่ ซ่อนเร้นของการถ่ายทอดทางสังคมในสถานศึกษา การลวนลามทางเพศตามแนวคิดนี้ เป็นการแสดงออกของ นักศึกษาและบุคลากรภายในสถานศึกษาที่มีความแปลกแยก ซึ่งมีสาเหตุมาจากความรุนแรงที่ได้รับใน สภาพแวดล้อมที่ถูกเก็บกดในทางปฏิบัติสถานศึกษาสามารถปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมได้โดยการจัด สภาพแวดล้อม ให้มีความเมตตากรุณา

โดยปัญหาต่างๆ ที่เก็บกดสามารถเปิดกว้างพูดคุยได้เพื่อผู้เรียนจะได้มี ส่วนร่วม ในกิจกรรมสถานศึกษามากขึ้น การตัดสินใจจะได้สัมพันธ์ใกล้ชิดกับชีวิตจริงของผู้เรียนและบุคลากร ยิ่งขึ้น

๒.๓.๕.๔ แนวคิดจริยธรรม (ethical view) แนวคิดนี้จะเห็นว่าการลวนลามทาง เพศ เป็น สัญลักษณ์ของความล้มเหลวขององค์กรที่จะปลูกฝังศีลธรรมจรรยาและความซื่อสัตย์ให้กับสมาชิก วิธีการแก้ไข วิธีหนึ่ง ได้แก่ การเพิ่มความใส่ใจขององค์กรกับพันธกิจทางด้านศีลธรรม จริยธรรม และเชื่อมโยง ให้เกี่ยวข้องกับ สมาชิก โดยเน้นพฤติกรรมทางศีลธรรม จริยธรรมสถานศึกษาหรือหน่วยงานต่างๆ

๒.๔ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการคุกคามทางเพศ

ทฤษฎีการคุกคามทางเพศที่กล่าวถึงในข้างต้นนั้นแต่ละทฤษฎีมีข้อจำกัดที่ไม่สามารถอธิบาย ปรากฏการณ์การ คุกคามทางเพศได้อย่างครอบคลุม ดังนั้น เลนนิค-ฮอลล์(Lengnick-Hall, ๑๙๙๕ อ้างถึงใน พรวิภา วิภานราภัย , ๒๕๕๔) ได้เสนอแนวทางการพัฒนาทฤษฎีการคุกคามทางเพศในสถานที่ทำงานโดยทฤษฎีนี้ระบุลักษณะ บุคคลที่เป็นผู้คุกคามว่ามีบุคลิกภาพอย่างไร โดยดูจากพฤติกรรมในอดีตและบุคลิกภาพ เช่น พวกฉวยโอกาส พวกไม่รู้ตัว สถานการณ์ที่มีโอกาสทำให้เกิดการคุกคามทางเพศในที่ทำงาน เช่น สัดส่วนชายหญิง ไม่เท่ากัน มีเพศใดเพศหนึ่งมากกว่าอีกเพศและบรรยากาศส่งเสริมทางเพศ แนวคิดนี้กล่าวถึงปฏิสัมพันธ์ ระหว่างคุณลักษณะของบุคคลและสถานการณ์ที่จะทำให้เมินประสบการณ์ถูกคุกคามทางเพศโดยพฤติกรรม การคุกคามทางเพศสามารถแปรเปลี่ยนตามมิติ๓ มิติได้แก่ ปริมาณความถี่ความรุนแรงและรูปแบบ โดยพฤติกรรม สามารถมีความต่อเนื่องจาก การเกิดขึ้นครั้งเดียวจนถึงบ่อยมาก พฤติกรรมอาจจะมีความรุนแรง มาก เช่น ถูกข่มขืน หรือรุนแรงน้อย เช่น ภาษาที่หยาบคาย การรุกรานและพฤติกรรมอาจอยู่ในรูปทาง ๑๒ กายภาพ เช่น การสัมผัส ที่ไม่ต้องการ หรือในรูปภาษา เช่น ข้อเสนอทางเพศที่ไม่ต้องการ โดยที่เหยื่อมีการ ตอบสนองการคุกคามทางเพศโดยตรง ได้แก่ การเผชิญหน้ากับผู้คุกคาม หรือร้องทุกข์อย่างเป็นทางการ หรือเป็นการตอบสนองทางอ้อม ได้แก่ การหลบหนีหลีกเลี่ยงหรือไม่ใส่ใจผู้คุกคาม ซึ่งการตอบสนองของเหยื่อ ได้รับการแทรกแซงจากการแปลความหมายพฤติกรรมนั้น และการกระทำขององค์กรที่มีต่อพฤติกรรมนั้น โดยประวัติส่วนบุคคลและภูมิหลังของเหยื่อจะมีอิทธิพลในการกำหนดว่าพฤติกรรมนั้น เป็นการคุกคามทางเพศ หรือไม่ และการตอบสนองของบุคคลอื่นอาจมีอิทธิพลต่อความน่าจะเป็นของการตอบสนอง พฤติกรรมนั้น เช่น เพื่อนร่วมงานอาจจะบอกว่า เหยื่อวิตกไปเองทำให้เหยื่อมีการประเมินพฤติกรรมใหม่การดำเนินการองค์การมี ส่วนสำคัญในการแปลความหมายพฤติกรรมว่าเป็นการคุกคามทางเพศและมีส่วนที่แทรกอยู่ ระหว่าง ความสัมพันธ์ในการตอบสนองของเหยื่อและผลลัพธ์ของบุคคลและองค์กร เช่น องค์กรที่มีการดำเนินการที่ เหมาะสมในทันทีอาจจะลดผลกระทบทางลบต่อการคุกคามทางเพศที่มีต่อผลลัพธ์ของบุคคล เช่น ผลการ ปฏิบัติงาน ในทำนองเดียวกันผลกระทบทางลบ ที่มีต่อผลลัพธ์ของบุคคล จะลดผลกระทบทางลบต่อผลลัพธ์ องค์กรด้วย คู่มือการปฏิบัติงานสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง แนวปฏิบัติเพื่อป้องกันและแก้ไข ปัญหาการล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศในการทำงานของกระทรวงสาธารณสุข (ฉบับปรับปรุง) เอกสารเลขที่ แก้ไขครั้งที่ ๐๑ ฉบับที่ ๒ วันที่ บังคับใช้ ตุลาคม ๒๕๖๓ หน้า ๑๕ ของ ๘๔

๒.๕ ผลกระทบของการคุกคามทางเพศที่มีต่อผู้ถูกคุกคามทางเพศ

การคุกคามทางเพศจะมีผลกระทบอย่างมากมายต่อเหยื่อหรือผู้ถูกคุกคามทางเพศโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในการทำงาน เห็นได้จากการศึกษาของ US. Merit Systems Protection Board จากการสุ่มตัวอย่างพบว่า ประมาณร้อยละ ๒๕ ของผู้หญิงมีการเปลี่ยนแปลงที่ทำงานเนื่องจากถูกคุกคามทางเพศ (Kaye et al., ๑๙๙๔ อ้างถึง ใน พรวิภา วิภานราภัย, ๒๕๕๔) นอกจากนี้การคุกคามทางเพศยังมีผลต่อทางเศรษฐกิจและการศึกษา ของผู้ถูก คุกคามอีกด้วย อาทิความสามารถในการศึกษา การทำงานโอกาสก้าวหน้าในการทำงานความสัมพันธ์ อันดีระหว่าง บุคคล ตลอดจนความมั่นใจในการทำงานลดลง ซึ่งผลกระทบเหล่านี้ส่งผลทำให้คุณภาพชีวิต ของผู้ ถูกคุมคามลดลง นอกจากนี้ยังพบด้วยว่าประมาณร้อยละ ๙๐ เกิดความผันแปรทางด้านอารมณ์ (Charney, ๑๙๙๔ อ้างถึงใน พรวิภา วิภานราภัย, ๒๕๕๔) คือ เกิดความเครียด มีอารมณ์โกรธ กลัว ซึมเศร้า อยากร้องไห้ โดยไม่ทราบสาเหตุ มีความวิตก กังวล และรู้สึกต่ำต้อย คิดอยู่เสมอว่าทำไมเหตุการณ์เช่นนี้จึงเกิด ขึ้นกับตนเอง นอกจากผลกระทบทางด้านจิตใจแล้วยังมีผลกระทบทางด้านร่างกายด้วย เช่น เบื่ออาหาร รับประทานอาหารไม่ ค่อยได้ซึ่งเกิดจากความวิตกกังวล น้ำหนัก ลด ปวดศีรษะไม่ทราบสาเหตุ นอนไม่ค่อยหลับ พักผ่อนได้น้อย ไม่มี สมาธิและอาจมีปัญหาทางด้านระบบทางเดิน หายใจ และระบบทางเดินปัสสาวะ ซึ่งอาการ ดังกล่าวจะเป็นมาก หรือน้อยขึ้นอยู่กับพฤติกรรมทางเพศที่ถูกคุกคาม และการปรับตัวของผู้ถูกคุกคามทางเพศเอง โดยอาการ เริ่มแรกของผู้ถูกคุกคามทางเพศ คือ มีความสงสัยหรือรู้สึก สับสนว่าตัวเองผิดหรือไม่ในพฤติกรรม ที่เกิดขึ้นและ เหตุการณ์ดังกล่าวเกิดขึ้นได้อย่างไร ผู้ถูกคุกคามทางเพศอาจปฏิเสธว่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ไม่เป็นความจริง ซึ่ง อาจเป็นเพราะตกใจมากเกินไปที่ถูกคุกคามทางเพศอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนมีความวิตก กังวล ตลอดเวลา ผู้ถูก คุกคามทางเพศจะเกิดความรู้สึกในแง่ที่ไม่ดีต่อสถาบันการศึกษาหรือ สถานที่ทำงานที่ตน กำลังศึกษาหรือทำงาน อยู่เมื่อปัญหาไม่ได้รับการแก้ไขก็จะทำให้ความวิตกกังวลเพิ่มพูนมากขึ้น ทำให้ผู้ถูก ๑๓ คุกคาม ทางเพศเกิด ภาวะซึมเศร้า นอกจากนี้ความมั่นใจในตนเองยังถูกทำลายด้วย เมื่อถึงจุดวิกฤตตัวของ ลูกจ้าง จะลดคุณภาพใน การทำงานลง ในขณะที่นักเรียน นักศึกษาก็จะสนใจในการเรียนลดลง และในที่สุดเมื่อ ไม่ สามารถแก้ไขปัญหา ดังกล่าวได้ผู้ถูกคุกคามทางเพศก็จะเกิดอาการทางจิต ซึ่งต้องได้รับการแก้ไขและรักษา จาก จิตแพทย์และ ผู้เชี่ยวชาญต่อไป (Charney, ๑๙๙๔ อ้างถึงใน พรวิภา วิภานราภัย, ๒๕๕๔) กล่าวโดยสรุป ก็คือ การคุกคาม ทางเพศมีผลกระทบทั้ง ๒ ด้าน คือ กระทบต่อบุคคล และกระทบต่อองค์กร ซึ่งหมายถึง สถานที่ทำงานและ สถานศึกษา โดยส่วนบุคคลนั้นจะมีผลกระทบอย่างมาก ต่อจิตใจ อารมณ์สังคม ตลอดจน ชีวิตความเป็นอยู่ของผู้ ถูก คุกคามทางเพศ ซึ่งถ้าเกิดในสถานที่ทำงานก็จะทำให้ผู้ถูกคุกคามทางเพศต้องสูญเสีย ทางด้านเศรษฐกิจ เช่น ในกรณีผู้ถูกคุกคามทางเพศต้องออกจากงาน หรือโอกาสในความก้าวหน้าในการทำงาน ลดลง แต่ถ้าเกิดกับ นักเรียน นักศึกษา แล้วคุณภาพในการศึกษาก็จะลดลง ซึ่งมีผลโดยตรงต่อคุณภาพชีวิตของ ผู้ถูกคุกคามทางเพศ และอาจมีผลต่อบุคคลที่อยู่รอบข้างไม่ว่าจะเป็นญาติ พี่น้อง เพื่อนร่วมงานและสังคมรอบ ข้างของผู้ถูกคุกคาม ทางเพศ สำหรับผลต่อองค์กรซึ่งหมายถึงสถานที่ทำงานและสถานศึกษานั้นจะทำให้สถานที่ ทำงานหรือ สถานศึกษานั้นเป็นสถานที่ซึ่งไม่ปลอดภัย ทำให้มีการปรับเปลี่ยนผู้ทำงานอยู่เสมอ ขวัญและกำลังใจ ของผู้ ทำงานลดลงซึ่งทำให้ผลผลิตของงานที่ทำลดลงด้วย คู่มือการปฏิบัติงานสำนักงานปลัดกระทรวง สาธารณสุข เรื่อง แนวปฏิบัติเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการล่วงละเมิดหรือคุกคาม ทางเพศในการทำงานของ กระทรวง สาธารณสุข (ฉบับปรับปรุง) เอกสารเลขที่ แก้ไขครั้งที่ ๐๑ ฉบับที่ ๒ วันที่บังคับใช้ ตุลาคม ๒๕๖๓ หน้า ๑๖ ของ

๒.๖ การช่วยเหลือทางด้านจิตใจสำหรับผู้ที่ถูกคุกคามทางเพศ

ประมาณร้อยละ ๑๒ ของผู้ที่ถูกคุกคามต้องการความช่วยเหลือทางด้านจิตใจ (Charney, ๑๙๙๔ อ้างถึงใน พรวิภา วิภานราภัย, ๒๕๕๔) ในการประเมินภาวะของผู้ที่ถูกคุกคามทางเพศ และการดูแลผู้ที่มีปัญหาทางด้าน จิตใจนั้นพบว่ามีความแตกต่างกันตามลักษณะของผู้ป่วยแต่ละบุคคล เช่น ประเภทหรือชนิด ของการคุกคามทางเพศ การปรับตัวของผู้ถูกคุกคาม อายุ เพศ สถานภาพ ของผู้ถูกคุกคามทางเพศ เป็นต้น สำหรับการรักษานั้นจะเริ่มต้น เหมือนกัน คือ เริ่มด้วยการสัมภาษณ์เพื่อหาข้อมูลประกอบการรักษา ทั้งนี้ผู้ถูกคุกคามทางเพศโดยส่วนใหญ่จะแสดงออกให้เห็นในลักษณะของความไม่แน่ใจ ในการเข้าหาบุคคลที่จะรับปรึกษา กล่าวคือ ไม่แน่ใจว่าผู้ที่ให้คำปรึกษา จะช่วยเหลือตนเองได้หรือไม่และไม่แน่ใจ ในผู้ให้คำปรึกษา โดยคิดว่าผู้ที่รับปรึกษาอาจจะคิดว่าตนเอง (ซึ่งหมายถึงผู้ถูกคุกคามทางเพศ) เป็นผู้สร้างปัญหา ซึ่งปัญหาดังกล่าวจะทำให้ผู้ถูกคุกคามทางเพศเกิดความเครียดซ้ำสอง แต่ในราย ที่ผู้ถูกคุกคามทางเพศไว้วางใจในผู้ให้คำปรึกษาปัญหาอาจจะไม่เกิดขึ้นได้อย่างไรก็ตามการแก้ไขที่สำคัญก็คือ ตัวผู้ให้คำปรึกษาต้องสร้างสัมพันธภาพส่วนบุคคลโดยการแสดงความมั่นใจให้ผู้ถูกคุกคามทางเพศเห็นว่าผู้ให้คำปรึกษาจะสามารถช่วยเหลือ ผู้ถูกคุกคามทางเพศได้โดยการพยายามเข้าใจในสถานการณ์ที่ผู้ถูกคุกคามทางเพศได้ประสบมา ซึ่งอาจจะต้องใช้ระยะเวลาพอสมควรในขั้นตอนนี้โดยเมื่อผู้ถูกคุกคามทางเพศเกิดความไว้วางใจในผู้ให้คำปรึกษาแล้ว ความเครียดครั้งที่สองจากผู้ถูกคุกคามทางเพศก็จะหมดลง ก็สามารถทำการรักษาในขั้นตอนต่อไปได้ผู้ที่ได้ให้คำปรึกษาแก่ผู้ถูกคุกคามทางเพศต่างยอมรับว่าปัจจัยพื้นฐานและปัญหาของการสัมภาษณ์ ก็คือการผูกมิตรกับผู้ถูกคุกคามทางเพศนั่นเอง ซึ่งคาร์แมน (Carman, ๑๙๘๙ อ้างถึงใน พรวิภา วิภานราภัย, ๒๕๕๔) ได้ให้ข้อสังเกตว่าผู้ถูกคุกคามทางเพศ ๑๔ ต้องการความอบอุ่นความปลอดภัย ฉะนั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องใช้ความสามารถเพื่อสร้างความสัมพันธ์ต่อผู้ถูกคุกคามทางเพศอย่างเต็มที่ เพื่อให้ผู้ถูกคุกคามได้เล่าเรื่องประสบการณ์เกี่ยวกับการถูกคุกคามทางเพศภายใต้สภาวะอารมณ์และความรู้สึกที่ปลอดภัยและอบอุ่นเมื่อผู้ถูกคุกคามทางเพศเริ่มให้ข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลร่วมกับผู้ให้คำปรึกษา ก็จะสามารถหาทางแก้ไขปัญหาต่างๆ ได้ในที่สุด จากการให้การรักษาพบว่าการให้ข้อมูล ที่เป็นจริงและการเข้าใจในปัญหาของผู้ถูกคุกคามทางเพศที่ได้ประสบมาเกี่ยวกับการคุกคามทางเพศ จะช่วยให้การ รักษาประสบความสำเร็จ นอกจากนี้การเรียนรู้ในการแก้ไขปัญหาร่วมกันจะทำให้ผู้ถูกคุกคาม ทางเพศเองจะสามารถ ปรับตัวเพื่อแก้ไขปัญหาและดำรงชีวิตอยู่ ในสังคมได้ตามอัตภาพ (Charney,๑๙๙๔ อ้างถึงในพรวิภา วิภานราภัย, ๒๕๕๔)

๒.๗ การปูองกันและแก้ไขการคุกคามทางเพศ

The American Nurses Association (ANA) (Mrkwickaq, ๑๙๙๔ อ้างถึงใน พรวิภา วิภานราภัย, ๒๕๕๔) ได้เสนอวิธีการปูองกันและแก้ไขปัญหาการคุกคามทางเพศ โดยเสนอไว้ ๒ ระดับ คือ ระดับนายจ้าง ผู้บริหาร และระดับลูกจ้าง ดังนี้

๑) ระดับนายจ้าง ผู้บริหาร (Employer Prevention) ต้องมีการกำหนดนโยบายและแจ้งให้ลูกจ้างทราบเกี่ยวกับนโยบายการห้ามมีการคุกคามทางเพศในสถานที่ทำงาน มีการกำหนดวิธีการฟ้องร้องหรือการเสนอรายงานเมื่อถูกคุกคามทางเพศ โดยการปิดประกาศให้ทราบโดยทั่วกัน นอกจากนี้ควรมีการฝึกผู้บริหารในระดับต่างๆ เพื่อแก้ไขปัญหาและหาวิธีการจัดการเมื่อมีการคุกคามทางเพศเกิดขึ้น ทั้งนี้ต้องได้รับความร่วมมือ ในการปฏิบัติอย่างเคร่งครัดและต่อเนื่องจากนายจ้าง ผู้บริหาร และลูกจ้าง คู่มือการปฏิบัติงานสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง แนวปฏิบัติเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศใน

๒) ระดับลูกจ้าง (Employee Prevention) โดยมากแล้วจะเน้นในเรื่องการปูองกันตนเอง จากการ ถูกคุกคามทางเพศ ซึ่งวิธีการปฏิบัติเมื่อถูกคุกคามทางเพศมีดังนี้

๒.๑) เผชิญหน้าผู้ทำการคุกคามทางเพศโดยโต้ตอบเป็นบางครั้งถ้าจำเป็นและขอร้องให้หยุดการ กระทำดังกล่าว

๒.๒) รายงานเรื่องการคุกคามทางเพศ โดยรายงานตามสายงานบังคับบัญชา

๒.๓) จัดทำเอกสารเกี่ยวกับการคุกคามทางเพศ โดยแสดงรายละเอียด ใครทำอะไร ที่ไหน และเวลาเท่าไหร่แล้วทำสำเนาเก็บไว้

๒.๔) หาผู้สนับสนุนจากที่อื่นหรือจากองค์กรอื่น ซึ่งสามารถเรียนรู้จากการคุกคาม ประเภท และผู้ทำการคุกคามทางเพศคนเดียวกันจะทำให้การของผู้ถูกคุกคามมีน้ำหนักมากขึ้น จะเห็นได้ว่า นโยบายใน ที่ทำงานเกี่ยวกับการป้องกันการคุกคามทางเพศในสถานทำงานเป็นสิ่งที่สำคัญ การให้ความรู้การให้การศึกษา เกี่ยวกับการปฏิบัติตัวตลอดจนการออกกฎระเบียบต่างๆ และประกาศให้ทราบโดยทั่วกันนั้น ก็เป็นวิธีหนึ่งใน การป้องกันการเกิดการคุกคามทางเพศในสถานที่ทำงานได้ และเมื่อนายจ้างได้ทราบว่ามีการคุกคามทางเพศ เกิดขึ้นในสถานที่ทำงานจริง ภายหลังจากการสอบสวนแล้ว นายจ้าง ผู้บริหาร มีกลวิธีในการจัดการ คือ ๑๕

๑) ตักเตือน (Langlow, ๑๙๙๖ อ้างถึงใน พรวิภา วิภานราภัย, ๒๕๕๔)

๒) เปลี่ยนหน่วยงาน

๓) ตัดเงินพิเศษ (Bonus)

๔) ให้ออก

๕) ไล่ออก

๖) แก้ไขสถานการณ์ให้ผู้ถูกคุกคาม เช่น ให้การขอโทษเหยื่อต่อหน้าบุคคลอื่น

๗) จ่ายค่ารักษา (ถ้ามี) ค่าปรึกษา (จิตแพทย์หรือทนายความในกรณีที่มีการ ปรึกษา จิตแพทย์และมีการฟูองร้อง) นโยบายของสถานที่ทำงานในการปูองกันการคุกคามทางเพศนั้นเป็นสิ่งสำคัญ นอกเหนือจากการป้องกันตนเองของผู้ทำงานแล้ว การประกาศให้ผู้ทำงานทราบเกี่ยวกับนโยบายการห้ามมี การคุกคามทางเพศในสถานทำงานจะเป็นวิธีที่ดีที่สุดในการป้องกันการคุกคามทางเพศได้และหากแม้มีการ คุกคามทางเพศเกิดขึ้น ในสถานทำงานจริง นายจ้าง ผู้บริหาร จะต้องเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการดำเนินการ จัดการและสอบสวนเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว เพื่อมิให้เหตุการณ์นี้เกิดขึ้นในสถานที่ทำงานหรือสถานศึกษาอีก

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า เมื่อมีการคุกคามทางเพศเกิดขึ้น จะต้องมีเหตุการณ์๑ หรือ ๒ เหตุการณ์นี้เกิดขึ้น คือ

๑) ผู้ถูกคุกคาม เหยื่อ เก็บตัว ไม่ยอมเปิดเผยเหตุการณ์

๒) มีการฟ้องร้อง การเรียกร้องต่อสู้กันในระดับสูงต่อไป คู่มือการปฏิบัติงานสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง แนวปฏิบัติเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการล่วงละเมิดหรือคุกคาม ทางเพศในการทำงานของกระทรวงสาธารณสุข (ฉบับปรับปรุง) เอกสารเลขที่ แก้ไขครั้งที่ ๐๑ ฉบับที่ ๒ วันที่บังคับใช้ ตุลาคม ๒๕๖๓ หน้า ๑๘ ของ ๘๔

บทที่ ๓

แนวปฏิบัติเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการล่วงละเมิด หรือคุกคามทางเพศในที่ทำงาน ของ สำนักงานสาธารณสุขอำเภอนาดูน

แนวปฏิบัติเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศในที่ทำงาน ของ สำนักงานสาธารณสุขอำเภอนาดูน จัดทำขึ้น ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๓ โดยมี วัตถุประสงค์เพื่อให้บุคลากรในหน่วยงานทุกคน ไม่ว่าอยู่ในสถานะใดได้รับการปฏิบัติด้วยความเคารพใน ศักดิ์ศรีและปราศจากการถูกล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศในที่ทำงาน ทุกคนต้องรับผิดชอบในการกระทำ และปฏิบัติตามแนวปฏิบัตินี้ สำนักงานสาธารณสุขอำเภอนาดูน สร้างและรักษาสภาพแวดล้อมในการทำงานให้ ปราศจากการล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศ ด้วยการสร้างความตระหนักการสร้างความรู้ความเข้าใจ การ กำหนดมาตรการป้องกันและจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้น และจะดำเนินการต่อกรณีการร้องเรียนเรื่องการล่วง ละเมิดหรือคุกคามทางเพศอย่างทันท่วงที รวมทั้งจัดสภาพแวดล้อมและมาตรการต่างๆ เพื่อลดความเสี่ยงที่จะ ทำให้เกิดการล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศขึ้น

๓.๑ ความหมายของการล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศ

การล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศ หมายถึง การกระทำใดๆ หรือพฤติกรรมที่ส่อไปในทาง เพศที่เป็นการบังคับใช้อำนาจที่ไม่พึงปรารถนาด้วยวาจา ข้อความ ท่าทาง แสดงด้วยเสียง รูปภาพ เอกสาร ข้อมูล ทางอิเล็กทรอนิกส์ หรือสิ่งของลามกอนาจารเกี่ยวกับเพศ หรือกระทำอย่างอื่นในทำนองเดียวกัน โดยประการที่น่าจะทำให้ผู้อื่นได้รับความเดือดร้อนรำคาญ ได้รับความอับอาย หรือรู้สึกว่าถูกเหยียดหยาม และให้หมายรวมถึงการติดตามรังควานหรือการกระทำการใดที่ก่อให้เกิดบรรยากาศไม่ปลอดภัยทางเพศ โดยเฉพาะจากการสร้างเงื่อนไขซึ่งมีผลต่อการจ้างงาน การสรรหา หรือการแต่งตั้ง หรือผลกระทบอื่นใดต่อผู้เสียหาย ทั้งในหน่วยงานของรัฐและเอกชน รวมถึง สถาบันการศึกษา

๓.๒ พฤติกรรมที่พึงปฏิบัติเพื่อป้องกันปัญหาการล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศ

๓.๒.๑ ระดับบุคคล

(๑) บุคลากรของหน่วยงานควรให้เกียรติเพื่อนร่วมงาน ผู้บังคับบัญชา และ ผู้ใต้บังคับบัญชา

(๒) บุคลากรของหน่วยงานควรลดความเสี่ยงจากปัญหาการล่วงละเมิดหรือคุกคาม ทางเพศ เช่น แต่งกายให้เหมาะสม หลีกเลี่ยงการอยู่ในที่ลับตาหรือทำงานสองต่อสองกับผู้บังคับบัญชา / ผู้ที่ไม่สนิทสนม/เพศตรงข้าม หรือมีผู้ที่ไว้วางใจอยู่ด้วยในกรณีถูกเรียกเข้าพบหรือได้รับมอบหมายงานนอกเวลา ทำงาน เป็นต้น คู่มือการปฏิบัติงานสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง แนวปฏิบัติเพื่อป้องกันและแก้ไข ปัญหาการล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศในการทำงานของกระทรวงสาธารณสุข (ฉบับปรับปรุง) เอกสารเลขที่ แก้ไขครั้งที่ ๐๑ ฉบับที่ ๒ วันที่บังคับใช้ ตุลาคม ๒๕๖๓ หน้า ๑๙ ของ ๘๔ ๑๗

(๓) บุคลากรของหน่วยงานควรช่วยสอดส่องและรายงานพฤติกรรมการล่วงละเมิด / คุกคามทางเพศที่เกิดขึ้นในหน่วยงานต่อบุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งไม่ควรเพิกเฉยหากมีปัญหาดังกล่าวเกิดขึ้นกับเพื่อนร่วมงานและควรให้คำปรึกษา รวมทั้งความช่วยเหลือแก่เพื่อนร่วมงานด้วย

(๔) ผู้บังคับบัญชาทุกระดับควรทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดี และมีหน้าที่โดยตรงในการ ป้องกันปัญหาการล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศในที่ทำงาน

(๕) ในกรณีของผู้บังคับบัญชาเรียกผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติงานในห้อง โดยเฉพาะ นอกเวลาทำงานหรือปฏิบัติงานต่างจังหวัด/ต่างประเทศ สองต่อสอง ให้แจ้งผู้บังคับบัญชาระดับต้นทราบก่อน ทุกครั้ง

(๖) บุคลากรควรมีจิตสำนึกรักศักดิ์ศรี ภาคภูมิใจในผลการทำงานของตนเอง เห็นคุณค่าการทำงานของตนเองมากกว่าที่จะก้าวหน้าโดยวิธีอื่น

(๗) สร้างทัศนคติให้บุคลากร ไม่ทน ไม่ยอมรับ และไม่เพิกเฉย ต่อพฤติกรรมการ ล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศ

(๘) เพื่อนร่วมงานที่รับทราบปัญหาต้องไม่เพิกเฉย และรักษาความลับ รวมทั้งหา แนวทางการช่วยเหลือที่เหมาะสม

๓.๒.๒ ระดับองค์กร

(๑) หน่วยงานจะต้องมีการประกาศเจตนารมณ์เป็นลายลักษณ์อักษร (เช่น ประกาศ คำสั่ง)ในการส่งเสริมความเท่าเทียมกันระหว่างบุคคล โดยเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้บุคลากรในองค์กร รับทราบอย่างทั่วถึง เพื่อให้บุคลากรปฏิบัติต่อกันอย่างให้เกียรติ และเคารพซึ่งกันและกัน(สร้างวัฒนธรรมและ จิตสำนึก ในการเคารพศักดิ์ศรีซึ่งกันและกัน) อันจะเป็นการป้องกันไม่ให้เกิดการล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศ ในที่ทำงาน

(๒) หน่วยงานจะต้องมีการจัดทำแนวปฏิบัติเพื่อปูองกัน และแก้ไขปัญหาการล่วง ละเมิด หรือคุกคามทางเพศในที่ทำงานที่ครอบคลุมบุคลากรทุกคนที่ทำงานในหน่วยงาน รวมทั้งผู้ที่ดำเนินงาน ที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงานเช่น นักศึกษา นักศึกษาฝึกงาน ผู้รับจ้างฯลฯโดยให้บุคลากรในหน่วยงานได้มีส่วนร่วม เพื่อให้เกิดการเรียนรู้และยอมรับรวมทั้งต้องประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความตระหนักแก่บุคลากรทุกคนใน หน่วยงานได้รับทราบ ถือปฏิบัติ

(๓) หน่วยงานจะต้องมีการประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความตระหนัก แก่บุคลากร ทุกคนให้ได้รับทราบและถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัด ตลอดจนประชาสัมพันธ์ช่องทางการขอรับความช่วยเหลือ หรือ ร้องเรียนกรณีเกิดการล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศในที่ทำงาน

(๔) จัดกิจกรรมส่งเสริมให้บุคลากรมีส่วนร่วมเพื่อเกิดการเรียนรู้และยอมรับความ เสมอภาคระหว่างบุคคล

(๕) หน่วยงานต้องเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมการล่วงละเมิด หรือคุกคามทางเพศและแนวทางในการแก้ไขในกรณีที่มีปัญหาเกิดขึ้น จัดสภาพแวดล้อมที่ดีที่สามารถป้องกัน ปัญหาการล่วงละเมิดทางเพศ ดังนี้

(๕.๑) กรณีสำนักงาน ควรจัดสถานที่ทำงานในลักษณะเปิดเผย โล่ง มองเห็น ได้ชัดเจน และติดตั้งกล้องวงจรปิดเพื่อบันทึกภาพในบริเวณที่เหมาะสม คู่มือการปฏิบัติงานสำนักงาน ปลัดกระทรวงสาธารณสุขเรื่องแนวปฏิบัติเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศในการ ทำงานของ

(๕.๒) กรณีหน่วยบริการผู้ป่วยรักษาตัวในโรงพยาบาล

-ห้องตรวจเป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด และจะต้องมีผู้ช่วยแพทย์ ซึ่งเป็น บุคคลที่สามอยู่ด้วย

-ห้องให้คำปรึกษาเป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด และเป็นไปตามกลุ่ม เป้าหมาย แต่ควรคำนึงถึงการปูองกันการล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศในที่ทำงาน

- ติดตั้งกล้องวงจรปิดให้เพียงพอในการรักษาความปลอดภัย

-จัดให้มีแสงสว่างและกล้องวงจรปิดบริเวณทางเดินระหว่างหอพัก เจ้าหน้าที่ กับอาคารบริการผู้ป่วย อย่างเพียงพอ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล

-จัดระบบเตือนภัย/การป้องกัน เช่น กล้องวงจรปิดกริ่งสัญญาณเสียงดัง ให้ผู้ อาศัยอยู่ใกล้ได้ยิน

- จัดระบบการขึ้นเวรคู่ร่วมกับเจ้าหน้าที่จิตอาสาอาสาสมัครสาธารณสุข ประจำหมู่บ้าน ญาติ เพื่อนบ้านใกล้เคียงโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล

-จัดให้มีแสงสว่างและกล้องวงจรปิดบริเวณทางเดินระหว่างหอพัก เจ้าหน้าที่ กับอาคารบริการผู้ป่วย อย่างเพียงพอ

(๖) จัดให้มีช่องทางและกำหนดหน่วยงานรับผิดชอบในการรับเรื่องร้องเรียน กรณีการล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศในหน่วยงาน ที่ทำให้ผู้ร้องเรียนมีความมั่นใจได้ว่าได้ดำเนินการได้อย่างเหมาะสม กรณีที่ผู้ร้องเรียนไม่ได้รับการแก้ไขปัญหาผู้ร้องเรียนสามารถร้องเรียนไปยังหน่วยงานในสังกัด ตามสายบังคับบัญชาได้

(๗) ผู้ให้คำปรึกษาควรมีความรู้ความสามารถ ในการช่วยเหลือตามแนวทางของ หน่วยงาน ที่กำหนดและต้องไม่เพิกเฉย รวมถึงต้องรักษาความลับ

(๘) กรณีที่มีการร้องเรียนหรือการรายงานเรื่องนี้ ให้ดำเนินการ ดังต่อไปนี้ - ให้หัวหน้าหน่วยงานดำเนินการแต่งตั้งคณะทำงานสอบข้อเท็จจริง จำนวนไม่ เกิน ๕ คน ประกอบด้วย ประธานคณะทำงานที่มีตำแหน่งสูงกว่าคู่กรณี บุคคลจากหน่วยงานต้นสังกัด ของ คู่กรณี โดยมีตำแหน่งไม่ต่ำกว่าคู่กรณี โดยอาจมีบุคคลที่มีเพศเดียวกับผู้เสียหายไม่น้อยกว่าหนึ่งคนและให้ มีบุคคลที่ผู้เสียหายไว้วางใจเข้าร่วมรับฟังในการสอบข้อเท็จจริงได้ หรือ - ให้กลุ่มงานคุ้มครองจริยธรรมดำเนินการสอบข้อเท็จจริง

(๙) การแก้ไขและจัดการปัญหาต้องดำเนินการอย่างจริงจังโดยทันทีและเป็นไป ตามเวลาที่กำหนดในแนวปฏิบัติเพื่อปูองกันและแก้ไขปัญหาการล่วงละเมิดและคุกคามทางเพศในการทำงาน และต้อง ๑๙ เป็นความลับ เว้นแต่คู่กรณีทั้งสองฝุายยินดีให้เปิดเผย รวมทั้งให้ความเป็นธรรมต่อทั้งสองฝุาย เท่าเทียมกัน กรณีที่ขยายเวลาออกไป ต้องมีเหตุผลที่ดีพอ

(๑๐) หน่วยงานต้องมีมาตรการคุ้มครองผู้ร้องเรียน และผู้เป็นพยาน เมื่อมีการ ร้องเรียน แล้ว ผู้ร้องเรียนและผู้เป็นพยานจะไม่ถูกดำเนินการใดๆ ที่กระทบต่อหน้าที่การงาน หรือการดำรงชีวิต หากจำเป็นต้อง มีการดำเนินการใดๆ ต้องได้รับความยินยอมจากผู้ร้องเรียนและผู้เป็นพยาน คู่มือการปฏิบัติงาน สำนักงาน ปลัดกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง แนวปฏิบัติเพื่อปูองกันและแก้ไขปัญหาการล่วงละเมิดหรือคุกคาม ทางเพศใน การทำงานของกระทรวงสาธารณสุข (ฉบับปรับปรุง) เอกสารเลขที่ แก้ไขครั้งที่ ๐๑ ฉบับที่ ๒ วันที่ บังคับใช้ ตุลาคม ๒๕๖๓ หน้า ๒๑ ของ ๘๔ รวมถึงข้อร้องขอของผู้เสียหาย ผู้ร้องเรียน หรือผู้เป็นพยาน ควร ได้รับการ พิจารณาจากบุคคลหรือ หน่วยงาน ที่รับผิดชอบตามความเหมาะสม และหน่วยงานต้องให้การ คุ้มครองผู้ ร้องเรียนไม่ให้ถูกกลั่นแกล้ง

(๑๑) หน่วยงานต้องมีมาตรการคุ้มครองผู้ถูกกล่าวหาโดยในระหว่างการร้องเรียน ยังไม่ถือ ว่าผู้ ถูกกล่าวหามีความผิดต้องให้ความเป็นธรรมและให้ได้รับการปฏิบัติเช่นเดียวกับบุคลากรอื่นและต้องมีการ ให้ โอกาสผู้ถูกกล่าวหาในการชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาอย่างเต็มที่รวมทั้งสิทธิในการแสดงเอกสาร/พยานหลักฐานแก้ ข้อ กล่าวหา

(๑๒) หน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขต้องประกาศเจตนารมณ์การป้องกัน และแก้ไข ปัญหาการล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศในการทำงานและรายงานผลการดำเนินงานตามแนว ปฏิบัติการ ป้องกันและแก้ไขปัญหาการล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศในการทำงาน ตามแบบรายงานที่กำหนด มายัง สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข เพื่อรายงานผลการดำเนินงานไปยังศูนย์ประสานการปูองกันและ แก้ไข ปัญหาการล่วง ละเมิดหรือคุกคามทางเพศในการทำงาน (ศปคพ.) ภายในวันที่ ๓๑ ตุลาคม ของทุกปี

๓.๓ ลักษณะการกระทำอันเป็นการล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศ

การล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศ เป็นเรื่องที่มีขอบเขตกว้างขวางซึ่งไม่สามารถระบุ พฤติกรรมได้อย่าง ครอบคลุมทั้งหมด อย่างไรก็ตามให้ตระหนักว่าการกระทำเกี่ยวกับเรื่องเพศซึ่งผู้ถูกกระทำไม่ ต้องการและมี ความรู้สึกเดือดร้อนรำคาญ อึดอัด อับอาย ถูกดูถูกเหยียดหยาม ถือว่าเข้าข่ายการล่วงละเมิดหรือ คุกคาม ทาง เพศ อาทิ

(๑) การกระทำทางสายตา เช่น การจ้องมองร่ายกายที่ส่อไปในทางเพศ มองช้อนใต้ กระโปรง มอง หน้าอกหรือจ้องลงไปที่คอเสื้อ จนทำให้ผู้ถูกมองรู้สึกอึดอัด อับอาย หรือไม่สบายใจ หรือผู้อื่นที่ อยู่บริเวณ ดังกล่าวมีความรู้สึกเช่นเดียวกัน เป็นต้น

(๒) การกระทำด้วยวาจา เช่น

-การวิพากษ์วิจารณ์รูปร่าง ทรวดทรง และการแต่งกายที่ส่อไปทางเพศ

-การชักชวนให้กระทำการใดๆในที่ลับตาซึ่งผู้ถูกกระทำไม่พึงประสงค์ ไม่ต้องการ การพูด เรื่องตลก เกี่ยวกับเพศ

-การเกี้ยวพาราสี พูดจาแทะโลม วิจารณ์ทรวดทรง การพูดลามก การโทรศัพท์ลามก การเรียกผู้หญิง ด้วยคำที่ส่อไปทางเพศ จับกลุ่มวิจารณ์พฤติกรรมทางเพศของบุคคลในที่ทำงาน ๒๐

- การสนทนาเรื่องเพศหรือเพศสัมพันธ์ การแสดงความเห็นต่อรสนิยมทางเพศ และการพูด ส่อไปในทางเพศ การถามเกี่ยวกับประสบการณ์ความชื่นชอบในเรื่องเพศ การสร้างเรื่องโกหกหรือการ แพร่ข่าว ลือเกี่ยวกับชีวิตทางเพศของผู้อื่น

(๓) การกระทำทางกาย เช่น

- การสัมผัสร่างกายของผู้อื่น การลูบคลำ การถูไถร่างกายผู้อื่นอย่างมีนัยทางเพศ การฉวย โอกาสกอดรัด จูบ การหยอกล้อโดยการแตะเนื้อต้องตัว การฉวยโอกาสกอดรัด และการสัมผัสทางกายอื่น ที่ ไม่น่าพึงประสงค์ การดึงคนมานั่งตัก คู่มือการปฏิบัติงานสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข เรื่องแนว ปฏิบัติเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการล่วงละเมิดหรือคุกคาม ทางเพศในการทำงานของกระทรวงสาธารณสุข (ฉบับปรับปรุง) เอกสารเลขที่ แก้ไขครั้งที่ ๐๑ ฉบับที่ ๒ วันที่บังคับใช้ ตุลาคม ๒๕๖๓ หน้า ๒๒ ของ ๘๔ – การรบเร้าโดยที่อีกฝ่ายไม่ให้ความสนใจ การตั้งใจยืนใกล้ชิดเกินไป การต้อนเข้า มุม หรือขวางทางเดิน การยัก คิ้วหลิ่วตา การผิวปากแบบเชิญชวน การส่งจูบ การเลียริมฝีปาก การทำท่าน้ำลายหก การแสดงพฤติกรรมที่สื่อ ไปในทางเพศโดยใช้มือหรือการเคลื่อนไหวร่างกาย เป็นต้น

(๔) การกระทำทางเพศที่มีการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์

- การให้สัญญาที่จะให้ผลประโยชน์ เช่น ตำแหน่งหน้าที่การงาน ผลการเรียน ทุนการศึกษา การเลื่อนเงินเดือนหรือตำแหน่ง การต่อสัญญาการทำงาน หากผู้ถูกล่วงละเมิดหรือถูกคุกคาม ยอมมีเพศสัมพันธ์เช่น ขอให้ไปค้างคืนด้วย ขอให้มีเพศสัมพันธ์ด้วย หรือขอให้ทำอย่างอื่นที่เกี่ยวข้องกับเรื่อง เพศ เป็นต้น - การข่มขู่ให้เกิดผลในทางลบต่อการจ้างงาน การศึกษา การข่มขู่ว่าจะทำร้าย การบังคับ ให้มีการสัมผัสทางเพศ หรือการพยายามกระทำชำเรา

(๕) การกระทำอื่นๆ ของการกระทำทางเพศที่ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ทุกรูปแบบ เช่น –

การแสดงรูปแบบ วัตถุ และข้อความที่เกี่ยวข้องกับเพศ รวมทั้งการเปิดภาพ เปลือย ในที่ ทำงานและในคอมพิวเตอร์ของตน

-การแสดงออกที่เกี่ยวกับเพศ เช่น การแสดงปฏิทินที่มีภาพเปลือย การเขียนหรือ วาดภาพ ทางเพศในที่สาธารณะ การใช้สัญลักษณ์ ที่แสดงถึงอวัยวะเพศ หรือการร่วมเพศ

–การส่งข้อความ รูปภาพ สัญลักษณ์ที่แสดงถึงเรื่องเพศทางสื่อออนไลน์ เช่น เฟซบุ๊ค ทวิตเตอร์ อินสตาแกรม ไลน์ ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น

๓.๔ สิ่งที่ควรกระท าเมื่อถูกล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศ

(๑) แสดงออกทันทีว่าไม่พอใจในการกระทำของผู้กระทำ และถอยห่างจากการล่วงละเมิด หรือคุกคามทางเพศ

(๒) ส่งเสียงร้องเพื่อให้ผู้กระทำหยุดการกระทำและเรียกผู้อื่นช่วย

(๓) บันทึกเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นด้วยการบันทึกเสียง บันทึกภาพถ่าย หรือบันทึกคลิปวีดิทัศน์ (video clip) (หากทำได้)

(๔) บันทึกเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องเป็นลายลักษณ์อักษรทันทีที่เหตุการณ์เกิดขึ้น โดยจด บันทึก วัน เวลา และสถานที่เกิดเหตุ คำบรรยายเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นสั้นๆ ชื่อของพยานและ / หรือบุคคลที่สาม ซึ่งถูกกล่าวถึงหรืออยู่ในเหตุการณ์

(๕) แจ้งปัญหาที่เกิดขึ้นให้บุคคลที่ไว้ใจทราบทันที

(๖) หารือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับเพื่อนร่วมงานหรือเพื่อนและแจ้งปัญหาที่เกิดขึ้นกับ ผู้บังคับบัญชาบุคคลหรือหน่วยงานที่รับผิดชอบด้วยตนเอง โดยอาจให้เพื่อนร่วมงานเป็นที่ปรึกษาหรือร่วมไป เป็นเพื่อนก็ได้

(๗) กรณีผู้ถูกกระทำอาย/กลัว อาจให้เพื่อนมาแจ้งแทน แต่ต้องได้รับความยินยอมจาก ผู้ถูกกระทำ คู่มือการปฏิบัติงานสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง แนวปฏิบัติเพื่อป้องกันและแก้ไข ปัญหาการ ล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศในการทำงานของกระทรวงสาธารณสุข (ฉบับปรับปรุง) เอกสาร เลขที่ แก้ไขครั้งที่ ๐๑ ฉบับที่ ๒ วันที่บังคับใช้ ตุลาคม ๒๕๖๓ หน้า ๒๓ ของ ๘๔

๓.๕ หลักการพื้นฐานในการให้ความช่วยเหลือผู้ที่ถูกล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศ

การช่วยเหลือผู้ถูกล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศ ควรดำเนินการตามหลักการพื้นฐาน คือ LIVES ประกอบด้วย

(๑) การรับฟัง (Listen : L) หมายถึง การรับฟังถูกล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศอย่างตั้งใจ ด้วยความเห็นใจ และไม่ตัดสินถูกผิด เพื่อให้ถูกล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศมีโอกาสที่จะพูดในสิ่งที่ตน ต้องการกับบุคคลที่ต้องการให้ความช่วยเหลือ ในที่ปลอดภัยและเป็นส่วนตัว การรับฟังเป็นส่วนสำคัญที่สุดที่จะเยียวยาทางด้านอารมณ์

(๒) การสอบถามเกี่ยวกับความจำเป็นและความกังวล (Inquire about Needs and Concerns : I) หมายถึง การสอบถามเกี่ยวกับความจำเป็นและความกังวล ประเมินและตอบสนองต่อความจำเป็น และความกังวล ด้านต่างๆ ของผู้ถูกล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศ ทั้งทางอารมณ์ทางกาย ทางสังคม และการปฏิบัติ ตามหน้าที่ เพื่อที่จะรับรู้ว่าอะไรที่สำคัญที่สุดสำหรับผู้ถูกล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศและเคารพต่อความ ต้องการและตอบสนองต่อความจำเป็นที่ผู้ถูกล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศต้องการ รับฟังและให้ความใส่ใจ ต่อสิ่งที่ผู้ถูกล่วง ละเมิดหรือคุกคามทางเพศพูดเกี่ยวกับความจำเป็นและความกังวล ซึ่งต้องแยกความจำเป็น และข้อกังวลเป็นด้านต่างๆ ได้แก่ ความจำเป็นทางกาย ความจำเป็นทางอารมณ์ หรือความจำเป็นทาง เศรษฐกิจ ความกังวลด้านความ ปลอดภัยหรือความช่วยเหลือทางสังคมที่ผู้ถูกล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศ จำเป็นต้องได้รับ

(๓)การทำให้ผู้ถูกล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศเห็นว่าตนเองมีคุณค่า (Validate) หมายถึง การแสดงออกถึงความเข้าใจและเชื่อในสิ่งที่ผู้ถูกล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศกล่าว และให้ความมั่นใจว่าผู้ถูกล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศจะไม่ถูกต่อว่า เพื่อให้ผู้ถูกล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศทราบว่า ความรู้สึกของตนเป็นสิ่ง ปกติและสามารถพูดถึงความรู้สึกของตนได้อย่างปลอดภัย รวมถึงมีสิทธิที่จะอยู่โดยปราศจากความรุนแรงและความ กลัว ทั้งนี้การให้คุณค่ากับประสบการณ์ของคนอื่น หมายถึงการให้บุคคลนั้นรับรู้ถึงการรับฟังอย่างตั้งใจ และเข้าใจถึงสิ่งที่บุคคลดังกล่าวพูด ตลอดจนเชื่อโดยที่ไม่ตัดสินหรือมีเงื่อนไขในการรับฟัง ๒๒

(๔) การส่งเสริมให้เกิดความปลอดภัย(Enhance Safety) หมายถึง การพูดคุยกับผู้ถูกล่วง ละเมิดหรือคุกคามทางเพศถึงแผนที่จะปกปูองผู้ถูกล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศจากภัยคุกคาม หากเกิดความรุนแรง ขึ้น

อีก เพื่อช่วยผู้ถูกล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศประเมินสถานการณ์และวางแผนถึงความปลอดภัยใน อนาคต ผู้ถูก ล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศ หลายคนมีความกลัวเรื่องความปลอดภัยของตนเอง แต่บางคน อาจจะไม่ได้คิดถึง ประเด็นนี้ และยังไม่ทราบว่ามีโอกาสที่จะเกิดความรุนแรงขึ้นอีกครั้ง ควรอธิบายให้ผู้ถูกล่วง ละเมิดหรือคุกคามทาง เพศเธอทราบว่าความรุนแรงจากคนใกล้ชิดจะไม่หยุดได้ด้วยตัวเอง แต่มีแนวโน้มว่าจะมี ความรุนแรงเพิ่มขึ้นและจะเกิดบ่อยครั้งขึ้น ทั้งนี้ การประเมินและการวางแผนเรื่องความปลอดภัยเป็น กระบวนการที่ไม่อาจจะเกิดขึ้น จากการพูดคุยในครั้งเดียว โดยควรมีการประเมินและการวางแผนเรื่องความ ปลอดภัย ดังนี้

(๔.๑) ประเมินความปลอดภัยหลังจากการได้รับความรุนแรงทางเพศ โดยผู้ถูกกระทำรุนแรง ทางเพศมักจะรู้จักผู้ที่กระทำ

(๔.๒) ประเมินความเสี่ยงเฉพาะหน้าของความรุนแรงจากคนใกล้ชิด คู่มือการปฏิบัติงาน สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง แนวปฏิบัติเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการล่วงละเมิดหรือ คุกคาม ทางเพศในการทำงานของกระทรวงสาธารณสุข (ฉบับปรับปรุง) เอกสารเลขที่ แก้ไขครั้งที่ ๐๑ ฉบับที่ ๒ วันที่ บังคับใช้ ตุลาคม ๒๕๖๓ หน้า ๒๔ ของ ๘๔

(๕) การช่วยเหลือ (Support) หมายถึง สนับสนุนผู้ถูกล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศ โดยให้ เข้าถึงข้อมูลบริการและการช่วยเหลือทางสังคม เพื่อให้ผู้ถูกล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศ สามารถเข้าถึงแหล่งช่วยเหลือสำหรับด้านสุขภาพ ความปลอดภัย และการช่วยเหลือทางสังคม ทั้งนี้ สามารถพูดคุยกับผู้ถูกล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศถึงความจำเป็นที่ต้องการ โดยมีแนวทางการช่วยเหลือ ดังนี้

(๕.๑) สอบถามผู้ถูกล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศถึงสิ่งสำคัญที่สุดสำหรับตนใน ขณะนี้ โดยสอบถามว่าอะไรที่จะช่วยผู้ถูกล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศเธอได้มากที่สุด หากสามารถช่วยเหลือ ได้ในขณะนี้

(๕.๒) ช่วยเหลือผู้ถูกล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศในการระบุ และพิจารณาทาง เลือกที่มี

(๕.๓) พูดคุยเกี่ยวกับความช่วยเหลือทางสังคม โดยพิจารณาว่าผู้ถูกล่วงละเมิดหรือ คุกคาม ทางเพศมีสมาชิกในครอบครัว เพื่อน หรือคนที่ไว้วางใจในชุมชนซึ่งเธอสามารถพูดคุยด้วยได้หรือไม่ และมีบุคคล ซึ่งสามารถช่วยเหลือทางด้านการเงินหรือไม่

๓.๖ การดำเนินงานตามแนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหาการล่วงละเมิดหรือคุกคาม ทางเพศ ในการทำงานของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานสาธารณสุขอำเภอนาดูน และหน่วยงานใน สังกัดทุก แห่ง ดำเนินการตามแนวทางปูองกันการล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศในการทำงานของหน่วยงาน ดังนี้

(๑) ผู้บริหารหน่วยงาน ประกาศเจตนารมณ์ต่อต้านการล่วงละเมิดหรือคุกคามทาง เพศในการทำงานทุกรูปแบบ

(๒) แต่งตั้งคณะทำงานป้องกันและแก้ไขปัญหาการล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศ ในการทำงานประจำหน่วยงาน เพื่อเป็นกลไกในการปูองกันและแก้ไขปัญหาการล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศ ในการทำงานในระดับหน่วยงาน

(๓) จัดทำแผนการป้องกันและแก้ไขปัญหาการล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศในการ ทำงานของหน่วยงาน

(๔)จัดประชุมชี้แจงแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาการล่วงละเมิดหรือคุกคาม ทางเพศ ในการทำงานของหน่วยงาน ให้บุคลากรภายในหน่วยงานทราบ

(๕) จัดกิจกรรมรณรงค์ให้ความรู้ สร้างจิตสำนึกในพฤติกรรมที่พึงปฏิบัติเพื่อป้องกัน ปัญหา การล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศอย่างต่อเนื่อง

(๖) จัดสถานที่ทำงานให้เหมาะสม เพื่อลดความเสี่ยงที่จะเกิดการล่วงละเมิดหรือ คุกคามทางเพศในการทำงาน

(๗) ประเมินความเสี่ยงสถานที่ทำงานและบริเวณโดยรอบสถานที่ทำงานทุก๖เดือน ตามช่วงเวลา เช่น กลางวัน และกลางคืน คู่มือการปฏิบัติงานสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง แนว ปฏิบัติเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศ ในการทำงานของกระทรวง สาธารณสุข (ฉบับ ปรับปรุง) เอกสารเลขที่ แก้ไขครั้งที่ ๐๑ ฉบับที่ ๒ วันที่บังคับใช้ ตุลาคม ๒๕๖๓ หน้า ๒๕ ของ ๘๔

(๘) ประเมินความเสี่ยงอันอาจจะเกิดการล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศ ในการ ทำงาน

(๙) แก้ไขจุดเสี่ยงจากการประเมินทันที

(๑๐) สรุปผลการดำเนินการตามแผนการป้องกันและแก้ไขปัญหาการล่วงละเมิด หรือ คุกคามทางเพศในการทำงานของหน่วยงาน ให้คณะทำงาน ฯ ทราบทุก ๖ เดือน และ ๑๒ เดือน

(๑๑) รายงานผลการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาการล่วงละเมิดหรือคุกคาม ทางเพศ ในการทำงานของหน่วยงานให้ผู้บังคับบัญชาทราบทุก ๖ เดือน และ ๑๒ เดือน

๓.๖การดำเนินงานตามแนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหาการล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศ

ในการทำงานของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานสาธารณสุขอำเภอนาดูน และหน่วยงานในสังกัดทุก แห่งดำเนินการตามแนวทางป้องกันการล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศในการทำงานของหน่วยงานดังนี้

(๑)ผู้บริหารหน่วยงานประกาศเจตนารมณ์ต่อต้านการล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศในการ ทำงานทุกรูปแบบ

(๒)แต่งตั้งคณะทำงานป้องกันและแก้ไขปัญหาการล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศในการทำงาน ประจำหน่วยงานเพื่อเป็นกลไกในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศ ในการทำงาน ในระดับหน่วยงาน

(๓)จัดทำแผนการปูองกันและแก้ไขปัญหาการล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศในการทำงานของหน่วยงาน

(๔)จัดประชุมชี้แจงแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาการล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศใน การทำงานของหน่วยงานให้บุคลากรภายในหน่วยงานทราบ ๒๔

(๕)จัดกิจกรรมรณรงค์ให้ความรู้สร้างจิตสำนึกในพฤติกรรมที่พึงปฏิบัติเพื่อป้องกันปัญหาการ ล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศอย่างต่อเนื่อง

(๖)จัดสถานที่ทำงานให้เหมาะสมเพื่อลดความเสี่ยงที่จะเกิดการล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศ ในการทำงาน

(๗)ประเมินความเสี่ยงสถานที่ทำงานและบริเวณโดยรอบสถานที่ทำงานทุก๖เดือนตามช่วงเวลา เช่น กลางวันและกลางคืนคู่มือการปฏิบัติงานสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขเรื่องแนวปฏิบัติเพื่อป้องกัน และแก้ไขปัญหาการล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศในการทำงานของกระทรวงสาธารณสุข(ฉบับปรับปรุง) เอกสารเลขที่แก้ไขครั้งที่๐๑ฉบับที่๒วันที่บังคับใช้ตุลาคม๒๕๖๓หน้า๒๕ของ๘๔

(๘)ประเมินความเสี่ยงอันอาจจะเกิดการล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศในการทำงาน

(๙)แก้ไขจุดเสี่ยงจากการประเมินทันที

(๑๐)สรุปผลการดำเนินการตามแผนการป้องกันและแก้ไขปัญหาการล่วงละเมิดหรือคุกคาม ทางเพศในการทำงานของหน่วยงาน ให้คณะทำงาน ฯ ทราบทุก ๖ เดือน และ ๑๒ เดือน

(๑๑)รายงานผลการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาการล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศ ใน การทำงานของหน่วยงานให้ผู้บังคับบัญชาทราบทุก ๖ เดือน และ ๑๒ เดือน

๓.๗ มาตรการคุ้มครองผู้ร้องทุกข์และผู้เป็นพยาน

(๑) เมื่อมีการร้องทุกข์แล้วผู้ร้องทุกข์และผู้เป็นพยานจะไม่ถูกดำเนินการใดๆ ที่กระทบต่อหน้า หน้าที่การงานหรือการดำรงชีวิต หากจำเป็นต้องมีการดำเนินการใดๆ เช่น การแยกสถานที่ทำงาน เพื่อป้องกันมิ ให้ผู้ร้องทุกข์ผู้เป็นพยานและผู้ถูกกล่าวหาพบปะกันเป็นต้นต้องได้รับความยินยอมจากผู้ร้องทุกข์ผู้เป็นพยาน

(๒) ข้อร้องขอของผู้เสียหาย ผู้ร้องทุกข์ หรือผู้เป็นพยาน เช่น การขอย้ายสถานที่ทำงาน หรือวิธีการในการปูองกันหรือแก้ไขปัญหาดังกล่าว ควรได้รับการพิจารณาจากบุคคลหรือหน่วยงานที่รับผิดชอบ ตาม ความเหมาะสม (๓) ให้การคุ้มครองผู้ร้องเรียนไม่ให้ถูกกลั่นแกล้ง

๓.๘ มาตรการคุ้มครองผู้ถูกกล่าวหา

(๑) ในระหว่างการร้องทุกข์ ยังไม่ถือว่าผู้ถูกกล่าวหามีความผิด ให้ความเป็นธรรมและให้ ได้รับการปฏิบัติเช่นเดียวกับบุคลากรอื่น

(๒) ให้โอกาสผู้ถูกกล่าวหาในการชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาอย่างเต็มที่ รวมทั้งสิทธิในการแสดง เอกสาร / พยานหลักฐานแก้ข้อกล่าวหา

๓.๙ ช่องทางการร้องเรียนกรณีการล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศในการท างาน

(๑) ร้องเรียนผ่านเว็บไซส์สำนักงานสาธารณสุขอำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม

(๒) ร้องเรียนผ่านตู้รับเรื่องร้องเรียน สำนักงานสาธารณสุขนาดูน

(๓) คู่มือการปฏิบัติงาน สำนักงานสาธารณสุขอำเภอนาดูน เรื่อง แนวปฏิบัติเพื่อป้องกัน และแก้ไขปัญหาการล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศในการทำงานของกระทรวงสาธารณสุข (ฉบับปรับปรุง) เอกสารเลขที่แก้ไขครั้งที่ ๐๑ ฉบับที่ ๒ วันที่บังคับใช้ ตุลาคม ๒๕๖๓ หน้า ๒๖ ของ ๘๔

๓.๑๐ มาตรการในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศในการท างาน ของ สำนักงานสาธารณสุขอำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม

ที่	ประเด็น	แนวทางการดำเนินงาน
๑	หน่วยงานต้องมีการประกาศเจตนารมณ์ เป็นลาย ลักษณ์ อักษร (เช่น ประกาศ คำสั่ง) โดยเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ ให้บุคลากรในองค์กรรับทราบอย่าง ทั่วถึง ในการป้องกัน และแก้ไขปัญหาการล่วงละเมิด หรือคุกคามทางเพศ	๑.สสอ.นาดูนดำเนินการจัดทำร่างประกาศ เจตนารมณ์ และส่งให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ใช้เป็นตัวอย่าง เพื่อให้ เป็นไปในทิศทาง เดียวกัน ๒. ประสานติดตาม การประกาศ เจตนารมณ
๒	หน่วยงานต้องมีการจัดทำแนวปฏิบัติเพื่อป้องกัน และ แก้ไขปัญหาการล่วงละเมิดและคุกคามทางเพศ ในการ ทำ างาน ที่ ค รอ บ ค ลุ ม บุ ค ล าก รทุ ก ค น ที่ ทำงาน ใน หน่วยงาน รวมทั้งผู้ที่มีการดำเนินงานที่ เกี่ยวข้อง กับ หน่วยงาน เช่น นักศึกษาฝึกงาน ผู้รับ จ้าง ฯลฯ โดยให้ บุคลากรในหน่วยงานได้มีส่วนร่วม เพื่อให้เกิด การเรียนรู้ และยอมรับ รวมทั้งต้อง ประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความ ตระหนักแก่บุคลากรทุก คน ในหน่วยงาน ได้รับทราบ และถือปฏิบัติ	๑.สสอ.นาดูน ให้มีการจัดทำแบบประเมิน ความเสี่ยงต่อ การถูกล่วงละเมิดทางเพศใน การทำงาน ของบุคลากร เพื่อหาแนวทาง และแก้ไขปัญหาปัญหา ๒. การจัดทำแนวปฏิบัติควรจัดทำ ๒ ระดับ คือ ระดับบุคคล และระดับองค์กร ๓. แนวปฏิบัติต้องกำหนดจริยธรรมของ องค์กร ระบุ ชัดเจน ถึงพฤติกรรมที่ต้องไม่ กระทำ เช่น การพูดจา สองแง่สามง่าม
๓	หน่วยงานต้องแสดงเจตนารมณ์ อย่างจริงจัง ในการ ส่งเสริมความเท่าเทียมกันระหว่างบุคคล เพื่อให้ บุคลากร ปฏิบัติต่อกัน อย่างให้เกียรติ และเคารพซึ่งภ กันและกัน โดย เน้ น การป้องกัน ปั ญ ห าเป็ น พื้ น ฐาน ค วบ คู่ กับ การ ปรับเปลี่ยนทัศนคติเกี่ยวกับ พฤติกรรมทางเพศ รวมทั้ง กำหนดให้เป็นประเด็นหนึ่ง ในหลักสูตรการพัฒ นา บุคลากรทุกระดั	๑. สสอ.นาดูน ได้กำหนดให้ประเด็นการ ส่งเสริมความ เสมอภาคระหว่างเพศ และ การป้องกัน และแก้ไข ปัญหาการล่วง ละเมิดและคุกคามทางเพศในการทำงาน เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตร พัฒนาบุคลากร ในทุกระดับ ขององค์กร รวมถึง การ ปฐมนิเทศ/ให้ความรู้กับ บุคลากรใหม่ของ หน่วยงานและให้ความรู้ร่วมกับ หน่วยงานที่ เกี่ยวข้อง
๔	หน่วยงานต้องเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ พฤติกรรมการล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศ และ แนวทางในการแก้ไขในกรณีที่มีปัญหาเกิดขึ้น และ สร้าง สภาพแวดล้อมที่ดี โดยคำนึงถึงเรื่อง พื้นที่ ปลอดภัยใน หน่วยงาน เช่น จัดห้องทำงาน ที่เปิดเผย โล่ง มองเห็นกัน ได้ชัดเจน เป็นต้น	๑.สสอ.นาดูนได้ดำเนินการตรวจสอบ สภาพแวดล้อม ของสถานที่ทำงานมีการ ปรับสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อ การทำงาน และไม่เสี่ยงต่อการถูกละเมิดทางเพศ รวมถึง สร้างความเข้าใจกับบุคลากรไม่ให้ กระทำการใดที่สร้าง ความอึดอัดใจต่อเพื่อน ร่วมงานหรือผู้มาติดต่องาน
๕	หน่วยงานต้องกำหนดกลไกในการร้องทุกข์ภายใน หน่วยงาน (เช่น ฝ่ายการเจ้าหน้าที่ ฝ่ายกฎหมาย หรือ กลุ่มคุ้มครองคุณธรรม)	๑.สสอ.นาดูนได้กำหนดกลไกในการร้อง ทุกข์ภายใน หน่วยงานที่ชัดเจนทั้งนี้หาก ผู้กระทำเป็นผู้บริหาร หน่วยงานต้องกำหนด มาตรการ/ช่องทางอื่นในการร้อง ทุกข์หรือ

		สายด่วนโดยต้องประชาสัมพันธ์ให้บุคลากรขององค์กรรับรู้โดยทั่วกัน ๒.ข้อมูลการร้องทุกข์ต้องรักษาไว้เป็นความลับเพื่อให้ผู้ ร้องทุกข์รู้สึกสบายใจและปลอดภัยและเป็นการปกป้อง สิทธิของผู้ร้องและผู้ถูกร้อง ๒๖ ที่ ประเด็น แนวทางการด าเนินงาน
๖	การแก้ ไข แ ละจัดการปัญหาอาจใช้ กระบวนการอย่างไม่เป็นทางการ เช่น การพูดคุยกันอย่างเป็น มิตร การประนอมข้อพิพาท ฯลฯ เพื่อยุติปัญหา หาก กระบวนการไม่เป็นทางการไม่สามารถแก้ไขปัญ หา ได้ จึงจะเข้าสู่กระบวน การทางวินั ยตามกฎ ห มาย ที่หน่วยงานนั้นถือปฏิบัติอยู่	๑.กระบวนการจัดการปัญหาอย่างไม่เป็นทางการต้อง เกิดจากความยินยอมทั้งสองฝ่าย โดยผู้ประสานข้อ พิพาทต้องเป็นบุคคลที่คู่กรณีทั้งสองฝ่ายให้ ความ เคารพนับถือ ๒.การประนอมข้อพิพาทต้องมีการกำหนดเงื่อนไข เพื่อเป็นการคุมพฤติกรรมของผู้กระทำไม่ให้เกิด การกระทำซ้ำโดยต้องเคารพการตัดสินใจของ ผู้เสียหาย เช่น การชดเชยค่าใช้จ่ายในการ พบแพทย์ เป็นต้น
๗	การแก้ไขและจัด การปั ญ ห าต้ องดำเนิ น ก ารอย่าง จริงจังโดยทั น ที และเป็ น ไป ตามเวลาที่ กำห น ดใน แ น ว ป ฏิ บั ติ เพื่ อ ป้อ งกั น แ ล ะแ ก้ ไข ปั ญ ห าก ารล่ ว ง ละเมิดและคุกคามทางเพศในการทำงาน และต้อง เป็น ค ว าม ลั บ เว้ น แ ต่ คู่ ก ร ณี ทั้ งส อ งฝ่าย ยิ น ดี ให้ เปิ ดเผย รวม ทั้ งให้ ความเป็ น ธรรมต่อทั้ งสองฝ่าย เท่าเทียมกัน กรณีที่ขยายเวลาออกไปต้องมีเหตุผลที่ ดีพอ	๑. สสอ.นาดูน ต้องกำหนดระยะเวลาที่ชัดเจนของ กระบวนการแก้ไข/จัดการปัญหาฯ ในทุกขั้นตอน ๒. การขยายระยะเวลาในการจัดการปัญหาฯ ต้อง สร้างความเป็นธรรมให้ทั้งสองฝ่าย ไม่เป็นการเอื้อ ประโยชน์ให้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ๓. ข้อมูลของคู่กรณีทั้งสองฝ่ายต้องเป็นความลับ
๘	กรณีที่มีการร้องเรียนหรือการรายงานเรื่องนี้ ให้ดำเนินการ - ให้หัวหน้าหน่วยงานดำเนินการแต่งตั้งคณะทำงาน สอบ ข้อเท็จจริง จำนวน ๕ คน ประกอบด้วย ประธาน คณะทำงานที่มีตำแหน่งสูงกว่าคู่กรณีบุคคลจากหน่วยงาน ต้นสังกัดของคู่กรณี โดยมีตำแหน่งไม่ตำกว่าคู่กรณีโดยต้องมี บุคคลที่มีเพศเดียวกับผู้เสียหาย ไม่น้อยกว่าหนึ่งคน และให้มี บุคคลที่ผู้เสียหายไว้วางใจเข้าร่วมรับฟังในการสอบข้อเท็จจริงได้ เฉพาะในกรณี มีการสอบปากคำผู้เสียหาย - ใ ห้ ก ลุ่ ม ง า น คุ้ ม ค ร อ ง จ ริ ย ธ ร ร ม ดำ เนิ น ก า ร สอบข้อเท็จจริง ทั้งนี้ให้รายงานผลต่อหากต้องมีการ ดำเนินการทางวินัย ขอให้คณะทำงานนำข้อมูลเสนอ ผู้บริหารประกอบการดำเนินการทางวินัย	๑. สสอ.นาดูน ได้ จัดตั้งคณะทำงานสอบข้อเท็จจริง โดยต้องมีบุคคลที่มีเพศสภาพเดียวกับผู้ร้องทุกข์ ร่วม เป็นคณะทำงาน ๒.ในกรณีที่ผู้กระทำเป็นผู้บริหารสูงสุดของหน่วยงาน ระดับกรม ให้ผู้มีอำนาจเทียบเท่าจากหน่วยงานอื่น หรืออำนาจเหนือกว่าเป็นประธานสอบข้อเท็จจริง และ ให้มีผู้ทรงคุณวุฒิ หรือผู้แทนหน่วยงานอื่น ที่มีประสบการณ์การทำงานที่เกี่ยวข้องร่วมเป็นคณะทำงานด้วย ๓.หน่วยงานภาคเอกชนที่ให้ความร่วมมือในการนำมาตรการฯไปดำเนินการหากมีขนาดเล็ก สามารถ ขอให้ผู้แทน ศปคพ. หรือหน่วยงานอื่นที่มีประสบการณ์ การทำงานที่เกี่ยวข้องร่วมเป็นคณะทำงานสอบข้อเท็จ ๒๗ ที่ ประเด็น แนวทางการดำเนินงาน

๙	หน่วยงานต้องมีมาตรการคุ้มครองผู้ร้องเรียนและผู้เป็นพยานเมื่อมีการร้องเรียนแล้ว ผู้ร้องเรี ย น แ ล ะ ผู้เป็นพยานจะไม่ถูกดำเนินการใดๆที่กระทบต่อหน้าที่การงานหรือการดำรงชีวิตหากจำเป็นต้องมีการดำเนินการใดๆ ต้องได้รับความยินยอมจากผู้ร้องเรียนและ ผู้เป็นพยาน รวมถึงข้อร้องขอของผู้เสียหาย ผู้ร้องเรียนหรือผู้ เป็นพยาน ควรได้รับการพิจารณ าจากบุคคลหรือ ห น่ วยงาน ที่ รับ ผิดช อบ ตาม ความ เห มาะสม และ ห น่ ว ย งาน ต้ อ งให้ ก ารคุ้ ม ค รอ งผู้ร้อ งเรีย น ไม่ ให้ ถูกกลั่นแกล้ง	๑. สสอ.นาดูน ได้กำหนดมาตรการที่ขัดเจนในการคุ้มครองผู้ร้องเรียนและผู้เป็น พยาน ต้องมี หลักประกันความปลอดภัยว่าจะไม่เกิดการกลั่นแกล้ง ด้วยการโยกย้าย หรือถูกฟ้องร้อง ๒. ผู้ร้องเรียนต้องได้รับการฟื้นฟู เยียวยาและได้รับ การชดเชยค่าเสียหายต่างๆ ที่สืบเนื่องมาจาการล่วง ละเมิดทางเพศในการทำงาน เช่น ค่าเดินทาง ในการมาให้ข้อเท็จจริง หรือค่ารักษาพยาบาล เป็นต้น ทั้งนี้ หากกรณีดังกล่าวเป็นการเลือกปฏิบัติด้วยเหตุ แห่งเพศ สามารถยื่นขอเงินเยียวยาได้จากกองทุน ส่งเสริมความเท่าเทียมระหว่างเพศ สามารถยื่นคำร้อง ต่อคณะกรรมการวินิจฉัยการเลือกปฏิบัติโดยเป็นธรรม ระหว่างเพศพิจารณา
๑๐	หน่วยงานต้องมีมาตรการคุ้มครองผู้ถูกกล่าวหา โดยในระหว่างร้องเรียนยังไม่ถือว่าผู้ถูกกล่าวหามีความผิด ต้ อ ง ให้ ค ว า ม เป็น ธ ร ร ม แ ล ะ ให้ ได้ ก า ร ป ฏิบั ติ เช่นเดียวกับบุคลากรอื่น และต้องมีการให้โอกาส ผู้ถูกกล่าวหาในการชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาอย่างเต็มที่ รวมทั้งสิทธิ ในการแสดงเอกสาร/พยานหลักฐาน แก้ข้อกล่าวหา	๑ . ผู้ถูกร้องจะไม่ถือเป็น ผู้มีความผิด จนกว่า ก ระ บ ว น ก ารแ ก้ ไข /จั ด ก ารปั ญ ห าจ ะ สิ้ น สุ ด ๒. ผู้ถูกร้อง มีสิทธิในการชี้แจงข้อกล่าวหาและ แส ด งห ลั ก ฐาน /พ ย าน เพื่ อ ยื น ยัน ข้อ เท็ จ จริง ๓. ผู้ถูกร้องควรต้องได้รับการบำบัด เยียวยา เช่น การไปพบจิตแพทย์ เป็นต้น
๑๑	หน่วยงานต้องรายงานผลการดำเนินงาน ตามแนวปฏิบัติเพื่อป้องกัน และแก้ไขปัญหา การล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพ ศใน การทำงาน อย่างต่อเนื่อง สำหรับหน่วยงานภาครัฐ ให้รายงาน ต่อผู้ บ ริการด้านการเส ริม สร้างบ ท บ าท ห ญิ งช าย (Chief Gender Equality Officer :CGEO)แ ล ะ ให้เจ้าหน้าที่ศูนย์ประสานด้านความเสมอภาคระหว่าง ห ญิ ง ช า ย (Gender Focal Point : GFP) ติ ด ต า ม การดำเนินงานตามมาตรการฯ สำหรับการรายงาน ผล การดำเนินงานให้รายงานไปยังศูนย์ประสาน การ ปูองกัน และแก้ไขปัญหาการล่วงละเมิด หรือคุกคาม ทางเพศในการทำงาน (ศปคพ.) กรมกิจการสตรี และสถาบันครอบครัว ภายในวันที่ ๓๑ ตุลาคม ของทุกปี	๑.สำนักงานสาธารณสุขอำเภอนาดูน ประสาน สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพังงา เพื่อประสานกรม กิจการสตรีและสถาบันครอบครัว ซึ่งเป็นหน่วยในการ จัดทำแบบฟอร์ม Online เพื่อส่งให้ พื้นที่รายงานผล การดำเนินงาน ๒.ให้งานองค์กรคุณธรรม สสอ.นาดูน เป็นผู้รับผิดชอบ ผู้รับผิดชอบในการรายงานผลการดำเนินงานตามมาตร การฯไปยังสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดมหาสารคาม ภายใน ๓๑ ตุลาคม ของทุกปี ๒๘ ที่ประเด็น แนวทางการด าเนินงาน
๑๒	ศู น ย์ ป ร ะ สำ น ก า ร ป้ อ ง กั น แ ล ะ แ ก้ ไข ปั ญ ห า การล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศในการ	๑.สำนักงานสาธารณสุขอำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม เป็นหน่วยประสานงาน

	ทำงาน (ศปคพ.) กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการประสานหน่วยงาน ทั้งภาครัฐ และเอกชน ในการดำเนินงานป้องกัน และแก้ไขปัญหาการล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศ ในการทำงานและติดตามผลการดำเนินงานตามมาตรการฯ โดยรายงานต่อคณะกรรมการส่งเสริมความเท่าเทียมระหว่างเพศ (สทพ.) อย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง	และติดตามการดำเนินงาน ตามมาตรการฯ ของหน่วยงานต่างๆ เพื่อรายงานต่อสำนักงานสำธารณสุขจังหวัดสตูลและศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริตกระทรวงสาธารณสุข อย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง

มาตรการในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศในการทำงาน

สำนักงานสาธารณสุขอำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม

****

๑.ที่มา

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักไทยหลายฉบับ รวมถึงฉบับปัจจุบันปีพุทธศักราช ๒๕๖๐ ได้ กำหนดหลักการเกี่ยวกับศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของประชาชนชาวไทย ไม่ ว่าเหล่ากำเนิด เพศ หรือศาสนาใด ย่อมได้รับความคุ้มครองโดยเสมอกัน นอกจากนั้น การที่ประเทศไทย ได้เข้า เป็นภาคีอนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ (Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women–CEDAW) ส่งผลให้ประเทศไทยมีข้อผูกพันในการส่งเสริม สิทธิมนุษยชนของสตรีคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิสตรี เพื่อให้เกิดความเท่าเทียมและความเป็นธรรมทางสังคมบนพื้นฐานในเรื่องเพศ โดยมุ่งให้เกิดความเสมอภาคและความเท่าเทียมกันของหญิง และชาย ห้ามไม่ให้กระทำการเลือกปฏิบัติโดยเงื่อนไขต่างๆรวมถึงเงื่อนไขในเรื่องเพศ และยังให้มีการส่งเสริมความเสมอภาคหญิงชาย ส่งผลให้หน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องต้องนำไปกำหนดเป็นนโยบายและทิศทางในการดำเนินงาน

พระราชบัญญัติส่งเสริมความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. ๒๕๕๘ เป็นสิ่งที่แสดงถึง ความมุ่งมั่น ของประเทศไทยในการส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างเพศ โดยกำหนดการห้ามการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็น ธรรมระหว่างเพศ อันหมายถึงการกระทำหรือไม่กระทำการใด อันเป็นการแบ่งแยก กีดกัน หรือจำกัดสิทธิ ประโยชน์ใดๆ ไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อม โดยปราศจากความชอบธรรม เพราะเหตุที่บุคคลนั้น เป็นเพศชาย หรือเพศหญิง หรือมีการแสดงออกที่แตกต่างจากเพศโดยกำเนิด

การเลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งเพศเป็นสาเหตุหนึ่งของการล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศ ซึ่งเป็น ความรุนแรงทางเพศที่แสดงออกในรูปแบบการแบ่งแยก กีดกัน โดยมีเรื่องเพศเป็นประเด็นหลักเป็นปัญหา สำคัญ ที่ส่งผลกระทบต่อผู้ถูกกระทำทั้งทางร่างกายและจิตใจ เกิดขึ้นได้ในทุกสถานที่ทั้งในครอบครัว สถาบันการศึกษา สถานที่ท่องเที่ยว หรือแม้แต่สถานที่ทำงาน หนึ่งในปัญหาเหล่านี้ คือ การล่วงละเมิดหรือ คุกคามทางเพศในที่ทำงานหรือเกี่ยวเนื่องจากการทำงานที่สามารถเกิดขึ้นได้กับทุกคน ทั้งชาย หญิง และบุคคล ที่แสดงออกแตกต่างจากเพศที่กำเนิด เกิดจากการกระทำของนายจ้าง ผู้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงาน หรือผู้ที่ ติดต่อประสานงานด้วย สิ่งเหล่านี้เป็นการละเมิดสิทธิส่วนตัวในเรื่องชีวิตทางเพศ และสิทธิในการทำงาน ที่บุคคลควรได้อยู่ในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมรวมทั้งยังเป็นการขัดขวางโอกาสต่างๆ ในการทำงาน ที่มีประสิทธิภาพ และเป็นการเลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งเพศ

ปัจจุบันประเทศไทยมีกฎหมายที่กล่าวถึงการล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศ ได้แก่ พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ๒๒) พ.ศ. ๒๕๕๘ แก้ไขเพิ่มเติมประมวล กฎหมายอาญา มาตรา ๓๙๗ กำหนดให้การรังแก ข่มเหง คุกคาม หรือกระทำให้ได้รับความอับอายหรือ เดือดร้อน รำคาญ ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน ๕,๐๐๐ บาท และหากกระทำในสาธารณสถาน ต่อหน้าธารกำนัล หรือส่อไปในทางล่วงเกินทางเพศ รวมทั้งหากกระทำโดยผู้บังคับบัญชา นายจ้าง หรือผู้มีอำนาจเหนือ ต้อง ระวางโทษจำคุกไม่เกิน ๑ เดือน ปรับไม่เกิน๑๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ส่วนการล่วงละเมิดหรือคุกคาม ทางเพศในการทำงานในส่วนของภาคเอกชน ได้แก่พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๑ ๓๐ คุ้มครองแรงงานในระบบ ที่ห้าม

มิให้นายจ้าง หัวหน้างาน ผู้ควบคุมงาน หรือผู้ตรวจงานกระทำการล่วงเกิน คุกคาม หรือก่อความเดือดร้อน รำคาญทางเพศต่อลูกจ้าง สำหรับรัฐวิสาหกิจ มีประกาศคณะกรรมการ รัฐวิสาหกิจสัมพันธ์ เรื่อง มาตรฐานขั้นต่ำของสภาพการจ้างในรัฐวิสาหกิจ พ.ศ.๒๕๔๙ ที่ออกตามความใน พระราชบัญญัติแรงงานรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์ พ.ศ. ๒๕๔๓ คุ้มครองพนักงานรัฐวิสาหกิจ ที่ห้ามมิให้นายจ้าง ผู้ซึ่ง เป็นหัวหน้างาน ผู้ควบคุมงาน หรือผู้ตรวจงานกระทำการล่วงเกิน คุกคาม หรือ ก่อความเดือดร้อนรำคาญทาง เพศต่อลูกจ้าง และในส่วนของข้าราชการพลเรือน มีพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนพ.ศ. ๒๕๕๑ และ กฎ ก.พ. ว่าด้วยการกระทำการอันเป็นการล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศ พ.ศ. ๒๕๕๓ กำหนดการกระทำอันเป็นการ ล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศไว้ ซึ่งเป็นการคุ้มครองข้าราชการพลเรือน เจ้าหน้าที่ในหน่วยงานของรัฐที่อยู่ภายใต้ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน อย่างไรก็ตาม แม้ว่าประเทศไทยจะมีกฎหมายในเรื่องนี้อยู่ แต่สถานการณ์ ของการล่วงละเมิดหรือคุกคาม ทางเพศก็ยังเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง จากการศึกษาของกนกวรรณ ธราวรรณ ระบุว่า“สถานการณ์การคุกคามทางเพศในสังคมไทยทวีความรุนแรงมากขึ้น ในขณะเดียวกันเหตุการณ์ผู้หญิงทำงานใน ทุกสาขาอาชีพ ถูกลวนลามทางเพศในรูปแบบต่างๆ ก็ยังคงเกิดขึ้นอยู่ทุกวัน ในเบื้องต้นข้อมูลการสำรวจจากสวน ดุสิตโพล สำรวจความเห็นผู้หญิง จำนวน ๑,๑๕๓ คน ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลเกี่ยวกับการถูกลวนลาม หรือล่วงละเมิดทางเพศในที่ทำงาน ผู้ให้ความเห็นแยกเป็นข้าราชการหญิง ๔๗๐ คน พนักงานรัฐวิสาหกิจหญิง ๒๕๘ คน พนักงานบริษัทหญิง ๒๙๓ คน พนักงานธนาคารหญิง ๑๓๒ คน ผลสำรวจพบว่า ผู้ให้ความเห็นต่างมี ประสบการณ์ถูกคุกคามทางเพศในรูปแบบต่างๆ โดยมักถูกใช้วาจาลามกมากที่สุด รองลงมาคือ ถูกลวนลามแต๊ะอั๋ง ถูกเนื้อต้องตัว และอันดับสุดท้าย คือ ถูกชวนดูเว็บไซต์โป๊ ถูกแทะโลมด้วยสายตา ถูกชวนไปมีเพศสัมพันธ์ผู้หญิงที่มี ประสบการณ์ถูกคุกคามทางเพศเหล่านี้ กล่าวว่า หัวหน้างานเป็นผู้กระทำลวนลามทางเพศอยู่ในอันดับต้นรองลงมา คือ ผู้รวมงาน ผู้มาติดต่องาน ลูกค้า คนงาน ภารโรง และพนักงานรักษาความปลอดภัย”๑ นอกจากนี้ ในการสำรวจ สถานการณ์ปัญหาการล่วงละเมิดทางเพศในหน่วยงานราชการไทยของนางสาวสุวรรณา พูลเพชร ระบุว่า “สถานการณ์ปัญหาการล่วงละเมิดทางเพศในหน่วยงานราชการไทย ที่ดูเหมือนว่าจะต่ำ แต่ในความเป็นจริงแล้วยังคง มีเหตุการณ์การล่วงละเมิดทางเพศในหน่วยงานเกิดขึ้นแต่เรื่องราวกลับไปไม่ถึงกระบวนการสอบสวน...”

๒. รูปแบบและผลกระทบของการล่วงละเมิดทางเพศ

จากรายงานการประเมินสถานการณ์ปัญหาการคุกคามหรือก่อความเดือดร้อนรำคาญ ทางเพศในที่ทำงาน หรือเนื่องจากงานในองค์กรภาครัฐ ซึ่งกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัวได้ร่วมกัมหาวิทยาลัยมหิดลจัดทำขึ้นพบว่าการล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศมี๒แบบคือ

๑.“การก่อความเดือดร้อนรำคาญทางเพศในที่ทำงาน หรือการสร้างบรรยากาศอันเป็นปฏิปักษ์หรือไม่พึง ปรารถนา(Hostile Environment Sexual Harassment)” ได้แก่การใช้วาจาเช่นการวิพากษ์วิจารณ์รูปร่างหน้าตา แซว พูดตลกลามก ล้อเลียน ดูหมิ่นเหยียดหยามในความเป็นหญิงความเป็นชาย หรือเพศสภาพอื่น รวมถึงรสนิยมทางเพศ หรือแสดงลักษณะทางกิริยา เช่น มองด้วยสายตาโลมเลีย ส่งจูบ ผิวปาก จับมือถือแขน ถูกเนื้อต้องตัวหรือการแสดงสิ่งของ ภาพ จดหมาย เช่น ภาพลามก ปฏิทินโป๊เปลือย จดหมายอิเลคทรอนิคส์ภาพหน้าจอคอมพิวเตอร์เป็นต้น

๒.“การใช้ประโยชน์หรือโทษจาก“งาน” เพื่อแลกเปลี่ยนให้ได้มาซึ่งความพอใจทางเพศสัมพันธ์ (Quid proquo sexual harassment หรือ this for that)”การล่วงเกินคุกคามทางเพศชนิดนี้ เป็นการ ๓๑ ล่วงเกิน

ทางเพศโดยตรงเห็นได้ชัดเจนที่สุดรูปแบบหนึ่งใช้การแลกเปลี่ยนผลประโยชน์หรือการใช้อำนาจให้คุณ ให้โทษ เพื่อให้ได้มาซึ่งความพอใจทางเพศสัมพันธ์ อาทิ การร่วมประเวณี การสัมผัสเนื้อตัวร่างกาย หรือการ กระทำอื่นใดทางเพศ การล่วงละเมิดทางเพศนี้ มักเป็นการกระทำของผู้มีอำนาจ กระทำกับผู้ที่ด้อยอำนาจ...” ซึ่งการล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศในรูปแบบที่สองนี้ แม้อีกฝ่ายยินยอม หรือตกอยู่ ในภาวะจำยอม หรือ ยอมจำนน ถือว่าเป็นการล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศ เนื่องจากมีการนำผลประโยชน์ของหน่วยงานเป็นสิ่ง แลกเปลี่ยน ซึ่งขัดกับหลักธรรมาภิบาลในการบริหารส่งผลต่อทั้งบุคคลและหน่วยงานรวมถึงประสิทธิภาพการ ดำเนินงานตลอดจนภาพลักษณ์ของหน่วยงานสำหรับผลกระทบของการล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศจากการ การศึกษาขององค์กรแรงงานระหว่างประเทศระบุว่า“การถูกคุกคามทางเพศมีผลต่อสุขภาพและอารมณ์ผู้ถูกกระ ผู้ถูกกระทำจะมีความเครียด มีอาการปวดศีรษะวิตกกังวล สูญเสีย ความภาคภูมิใจในตนเอง ผลกระทบจากการถูก คุกคามทางเพศ ไม่เพียงแต่สั่นคลอนตัวตนของผู้ถูกกระทำ แต่ยังมีผลกระทบต่อการทำงาน เกิดความตึงเครียดในที่ ทำงาน ผลผลิตตกต่ำเนื่องจากต้องขาดงานบ่อย เพราะผู้ถูกกระทำจะหลีกเลี่ยงการประชุมที่มีผู้บริหาร หรือ หัวหน้า งานที่กระทำการคุกคามทางเพศอยู่ด้วย และหลีกเลี่ยงการพบปะลูกค้าที่กระทำการคุกคามทางเพศ

ซึ่งเหล่านี้ล้วนส่งผลกระทบต่อกระบวนการทำงานในองค์กร ประสิทธิภาพการทำงาน และคุณภาพ ของงานอย่างมาก และหากมีการคุกคามทางเพศเกิดขึ้นในที่ทำงานบ่อยๆ ย่อมเป็นตัวชี้วัดว่าสังคม ไม่มีความ เสมอภาคหญิงชาย”

๓.แนวคิดในการกำหนดแนวทางการจัดการกับปัญหาการล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศในการทำงาน

การล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศในการทำงาน เป็นเรื่องที่มีเจตคติทางเพศเข้ามาเกี่ยวข้องมักมีประเด็นเกี่ยวโยงกับความสัมพันธ์เชิงอำนาจในการให้คุณให้โทษในหน้าที่การงานระหว่างผู้กระทำและผู้ถูกกระทำอีกทั้งการที่สังคมไทยยังไม่ตระหนักถึงปัญหาดังกล่าวยังมองว่าเป็นเรื่องน่าอับอายและซ้ำเติมผู้ถูกกระทำจึงทำให้ผู้ถูกกระทำไม่กล้าพูดถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น และเอาผิดผู้กระทำ ส่งผลให้ปัญหา การล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศในการทำงานยังเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและการแก้ปัญหามีความยากลำบากมากขึ้น

งานวิจัยเกี่ยวกับการล่วงละเมิด/คุกคามทางเพศหลายเล่มได้แก่รายงานการประเมินสถานการณ์ ปัญหาการล่วงเกินคุกคามหรือก่อความเดือดร้อนรำคาญทางเพศในที่ทำงาน หรือเนื่องจากงานในองค์กรภาครัฐ โดยกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว และมหาวิทยาลัยมหิดล การคุกคามทางเพศ ในที่ทำงาน โดยมูลนิธิ ธีรนาถกาญจนอักษร รายงานการวิจัยเรื่องการวิเคราะห์ความเกี่ยวข้องของการดื่มสุรากับความรุนแรงในการทำงาน โดยรองศาสตราจารย์บุญเสริม หุตะแพทย์ จากมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช การล่วงละเมิดทางเพศในหน่วยงานราชการไทย : ปัญหาและนโยบายในการปูองกัน และแก้ไข โดยนางสาวสุวรรณา พูลเพชร ได้ให้ข้อเสนอแนะในการจัดการกับการล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศ ในการทำงานที่คล้ายคลึงกัน ดังนี้ ๑) การทำความสะอาดองค์กรและสร้างค่านิยมใหม่ที่ไม่ยอมรับเรื่องการล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศ ๒)การกำหนดให้เป็นข้อ ห้ามหนึ่งในประมวลคุณธรรมและจริยธรรมของหน่วยงาน ๓)การเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมที่เข้า ข่ายการล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศ ๔)มีกฎหมายเพื่อปูองปรามโดยเฉพาะ ๕)มีแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนสร้างกลไก ในการรองรับปัญหา ๖)มีหน่วยงานรับผิดชอบโดยตรง ๗)มีช่องทาง และขั้นตอนการ

ร้องเรียนที่ชัดเจนโดยปกปิด ชื่อผู้ร้องเรียนเป็นความลับและมีการบันทึกข้อมูลการแก้ไขปัญหาและ๘) ผู้บังคับบัญชาทุกระดับต้องรับผิดชอบ ในการป้องกันและแก้ไขการล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศ

จากการศึกษาแนวทางปฏิบัติในต่างประเทศพบว่ามีการสอดแทรกประเด็นการล่วงละเมิดหรือ คุกคามทางเพศไว้ในกฎหมายต่างๆ เช่น กฎหมายแรงงาน กฎหมายอาญา หรือกฎหมายเกี่ยวกับ ความเท่าเทียมทางเพศแล้ว และหลายประเทศได้จัดทำมาตรการ/แนวทางปฏิบัติ (code of conduct) เพื่อจัดการกับปัญหาดังกล่าวที่ เกิดขึ้นภายในหน่วยงาน เช่น องค์การแรงงานระหว่างประเทศ (International Labour Organization–ILO) องค์การ ความร่วมมือระหว่างประเทศของญี่ปุ่น (Japan International Cooperation Agency–JICA)มหาวิทยาลัยยอร์ค

ทั้งนี้การกำหนดมาตรการในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศในการทำงาน ก่อนการเข้าสู่กระบวนการทางวินัยต้องให้ผู้ถูกกระทำเป็นศูนย์กลาง โดยคำนึงถึงความต้องการของผู้ถูกกระทำ มีมาตรการคุ้มครองผู้ร้องทุกข์พยานและผู้กระทำเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดผลเสียต่อความสัมพันธ์ในการทำงานของทั้ง สองฝ่าย หน่วยงาน/องค์กรควรเน้นการสร้างสภาพแวดล้อม และบรรยากาศที่ดีในการทำงาน สร้าง ความตระหนักรู้ สร้างวัฒนธรรมการเคารพให้เกียรติซึ่งกันและกันและ ไม่ยอมรับการกระทำที่เป็นการล่วงละเมิดหรือ คุกคามทางเพศ ซึ่งจะเป็นการปูองกันปัญหาการล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศอีกทางหนึ่ง

๔.มาตรการในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศในการทำงาน

๑.หน่วยงานต้องมีการประกาศเจตนารมณ์เป็นลายลักษณ์อักษร (เช่น ประกาศ คำสั่ง) โดยเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้บุคลากรในองค์กรรับทราบอย่างทั่วถึง ในการป้องกันและแก้ไขปัญหา การล่วงละเมิดหรือคุกคาม ทางเพศในการทำงาน

๒.หน่วยงานต้องมีการจัดทำแนวปฏิบัติเพื่อปูองกัน และแก้ไขปัญหาการล่วงละเมิด หรือคุกคามทางเพศในการทำงาน ที่ครอบคลุมบุคลากรทุกคนที่ทำงานในหน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชน รวมทั้งผู้ที่ดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงาน เช่น นักศึกษา นักศึกษาฝึกงาน ผู้รับจ้าง ฯลฯ โดยให้บุคลากร ในหน่วยงานได้มีส่วนร่วมเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ และยอมรับ รวมทั้งต้องประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความตระหนักแก่บุคลากรทุกคนในหน่วยงาน ได้รับทราบและถือปฏิบัติ

๓.หน่วยงานต้องแสดงเจตนารมณ์อย่างจริงจังในการส่งเสริมความเท่าเทียมกันระหว่างบุคคลเพื่อให้บุคลากรปฏิบัติต่อกันอย่างให้เกียรติ และเคารพซึ่งกันและกัน โดยเน้นการปูองกันปัญหาเป็นพื้นฐานควบคู่กับการปรับเปลี่ยนทัศนคติเกี่ยวกับพฤติกรมทางเพศ รวมทั้งกำหนดให้เป็นประเด็นหนึ่ง ในหลักสูตรการพัฒนาบุคลากรทุกระดับ

๔.หน่วยงานต้องเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมการล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศและแนวทางในการแก้ไขในกรณีที่มีปัญหาเกิดขึ้น และสร้างสภาพแวดล้อมที่ดี โดยคำนึงถึงเรื่องพื้นที่ปลอดภัยในองค์กรเช่นจัดห้องทำงานที่เปิดเผยโล่งมองเห็นกันได้ชัดเจนเป็นต้น

๕.หน่วยงานต้องกำหนดกลไกการร้องทุกข์ภายในหน่วยงาน(เช่นฝ่ายการเจ้าหน้าที่ฝ่ายกฎหมาย หรือกลุ่มคุ้มครองจริยธรรม)

๖.การแก้ไขและจัดการปัญหาอาจใช้กระบวนการอย่างไม่เป็นทางการเช่นการพูดคุยกันอย่างเป็น มิตร การประนอมข้อพิพาท ฯลฯ เพื่อยุติปัญหา หากกระบวนการไม่เป็นทางการไม่สามารถ แก้ไขปัญหาได้ จึงจะเข้าสู่กระบวนการทางวินัยตามกฎหมายที่หน่วยงานนั้นถือปฏิบัติอยู่

๗.การแก้ไขและจัดการปัญหาต้องดำเนินการอย่างจริงจังโดยทันทีและเป็นไปตามเวลาที่กำหนดใน แนวปฏิบัติ เพื่อปูองกันและแก้ไขปัญหาการล่วงละเมิดและคุกคามทางเพศในการทำงานและ ต้องเป็นความลับ เว้นแต่คู่กรณีทั้งสองฝ่ายยินดีให้เปิดเผยรวมทั้งให้ความเป็นธรรมทั้งสองฝ่ายเท่าเทียมกันกรณีที่ขยายเวลา ออกไปต้องมีเหตุผลที่ดีพอ

๘.กรณีที่มีการร้องเรียนหรือการรายงานเรื่องนี้ให้ดำเนินการดังต่อไปนี้

-ให้หัวหน้าหน่วยงานดำเนินการแต่งตั้งคณะทำงานสอบข้อเท็จจริงจำนวนไม่เกิน๕คน ประกอบด้วย ประธานคณะทำงานที่มีตำแหน่งสูงกว่าคู่กรณี บุคคลจากหน่วยงานต้นสังกัดของคู่กรณี โดยมี ตำแหน่งไม่ต่ำกว่าคู่กรณีโดยต้องมีบุคคลที่มีเพศเดียวกับผู้เสียหายไม่น้อยกว่าหนึ่งคนและให้มีบุคคลที่ผู้เสียหาย ไว้วางใจเข้าร่วมรับฟังในการสอบข้อเท็จจริงได้เฉพาะในกรณี มีการสอบปากคำผู้เสียหาย หรือ

-ให้กลุ่มงานคุ้มครองจริยธรรมดำเนินการสอบข้อเท็จจริงทั้งนี้ ให้รายงานผลต่อหัวหน้า หน่วยงาน และหากต้องมีการดำเนินการทางวินัย ขอให้คณะทำงานนำข้อมูลเสนอผู้บริหาร ประกอบการ ดำเนินการทางวินัย

๙.หน่วยงานต้องมีมาตรการคุ้มครองผู้ร้องเรียน และผู้เป็นพยาน เมื่อมีการร้องเรียนแล้ว ผู้ร้องเรียนและผู้เป็นพยาน จะไม่ถูกดำเนินการใดๆ ที่กระทบต่อหน้าที่การงาน หรือการดำรงชีวิต หากจำเป็นต้องมีการดำเนินการใดๆ ต้องได้รับความยินยอมจากผู้ร้องเรียน และผู้เป็นพยาน รวมถึงข้อร้องขอ ของผู้เสียหาย ผู้ร้องเรียน หรือผู้เป็นพยาน ควรได้รับการพิจารณาจากบุคคล หรือหน่วยงานที่รับผิดชอบ ตามความเหมาะสม และหน่วยงานต้องให้การคุ้มครองผู้ร้องเรียนไม่ให้ถูกกลั่นแกล้ง

๑๐. หน่วยงานต้องมีมาตรการคุ้มครองผู้ถูกกล่าวหา โดยในระหว่างการร้องเรียน ยังไม่ถือว่าผู้ถูกกล่าวหามีความผิด ต้องให้ความเป็นธรรม และให้ได้รับการปฏิบัติ เช่นเดียวกับบุคลากรอื่น และ ต้องมีการให้โอกาสผู้ถูกกล่าวหาในการชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาอย่างเต็มที่ รวมทั้งสิทธิในการแสดงเอกสาร/พยานหลักฐานแก้ ข้อกล่าวหา

๑๑. หน่วยงานต้องรายงานผลการดำเนินงานตามแนวปฏิบัติ เพื่อปูองกันและแก้ไขปัญหาการล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศในการทำงานอย่างต่อเนื่อง สำหรับหน่วยงานภาครัฐ ให้รายงานต่อผู้บริหารด้านการเสริมสร้างบทบาทหญิงชาย (Chief Gender Equality Officer : CGEO) และให้เจ้าหน้าที่ศูนย์ประสานด้านความเสมอภาคระหว่างหญิงชาย (Gender Focal Point : GFP) ติดตามการดำเนินงานตามมาตรการฯ สำหรับการรายงานผลการดำเนินงานให้รายงานไปยังศูนย์ประสานการปูองกัน และแก้ไขปัญหาการล่วงละเมิด หรือคุกคามทางเพศในการทำงาน (ศปคพ.) กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว ภายในวันที่ ๓๑ คุลาคม ของทุกปี

๑๒.ศูนย์ประสานการปูองกันและแก้ไขปัญหาการล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศ ในการทำงาน (ศปคพ.) กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการประสานหน่วยงาน ทั้งภาครัฐและเอกชน ในการดำเนินงานป้องกัน และแก้ไขปัญหาการล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศในการทำงาน และติดตามผลการดำเนินงานตามมาตรการฯ โดยรายงานต่อคณะกรรมการส่งเสริม ความเท่าเทียมระหว่าง เพศ (คณะกรรมการสทพ.) อย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง

บรรณานุกรม

กนกวรรณ ธาราวรรณ.(๒๕๕๔).รายงานโครงการศึกษาวิจัย การต่อสู้ภาคประชาสังคมเพื่อยุติการคุกคามทาง เพศในที่ทำงานกรณีศึกษาสหภาพแรงงานรัฐวิสาหกิจบริษัทการบินไทย จำกัด (มหาชน). [ม.ป.ท.]: มหาวิทยาลัยมหิดล พรวิภา วิภานราภัย.(๒๕๕๔).การคุกคามต่อสตรีในที่ทำงาน.(วิทยานิพนธ์ ปริญญามหาบัณฑิต ,มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์) รายงานการประชุมคณะกรรมการจริยธรรมประจำสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ครั้งที่๒/๒๕๖๐. (๒๕๖๐). นนทบุรี: สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข Worlth Health Organization.(๒๐๑๔) Health care for women subjected to intimate partner violence or sexual violence.Switzerland : WHO Document Production Services เว็บไซต์ รัฐบาลไทย.(๒๕๖๐, ๒๓ สิงหาคม). สธ.ตั้งคกก.สอบวินัยร้ายแรงกรณีข้าราชการชายลวนลาม. [ออนไลน์].เข้าถึงได้จาก http://www.thaigov.go.th/news/contents/details/๖๑๒๗ (วันที่ ค้นข้อมูล :๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑)

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (๒๕๕๖, ๘ กุมภาพันธ์).หญิงทำงานถูกคุกคามทางเพศ เพิ่ม. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : http://www๒.thaihealth.or.th/Content-fb/๑๔๔๕๓ (วันที่ค้นข้อมูล : ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑)

แบบฟอร์มการขอเผยแพร่ข้อมูลผ่านเว็บไซต์ของหน่วยงานในราชการ
สำนักงานสาธารณสุขอำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม
ตามประกาศสำนักงานสาธารณสุขอำเภอนาดูน
เรื่อง แนวทางการเผยแพร่ข้อมูลต่อสาธารณะผ่านเว็บไซต์ของหน่วยงาน
สำหรับหน่วยงานในราชการของสำนักงานสาธารณสุขอำเภอนาดูน

แบบฟอร์มการขอเผยแพร่ข้อมูลผ่านเว็บไซต์ของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานสาธารณสุขอำเภอนาดูน

ชื่อหน่วยงาน : .....สำนักงานสาธารณสุขอำเภอนาดูน.....จังหวัดมหาสารคาม.....
วัน/เดือน/ปี ๒๕ มีนาคม ๒๕๖๗
หัวข้อ ประกาศสำนักงานสาธารณสุขอำเภอนาดูน
รายละเอียดข้อมูล (โดยสรุปหรือเอกสารแนบ)

- ประกาศเจตนารมณ์การป้องกันและแก้ไขปัญหาการล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศในการทำงาน
- คู่มือแนวปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาการล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศในการทำงาน เพื่อให้บุคลากรในหน่วยงานทราบและถือปฏิบัติ

Linkภายนอก: .....
หมายเหตุ: .....

ผู้รับผิดชอบการให้ข้อมูล

(นายสมัย ทองพูล)
ตำแหน่ง นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ
๒๕ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๗

ผู้อนุมัติรับรอง

(นายยงยุทธ คำอาจ)
ตำแหน่ง สาธารณสุขอำเภอนาดูน
๒๕ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๗

ผู้รับผิดชอบการนำข้อมูลขึ้นเผยแพร่

(นายสมัย ทองพูล)
ตำแหน่ง นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ
๒๕ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๗